

cognoscimus. Rursum si positum est accidens cui aliquod contrarium est, considerandum, si & contrarij susceptiuum est, quod & accidentis est. Nam idem est contrariorum susceptiuum. Ut si odium sequi iram quis dixerit, erit odium in furoris specie. Illic enim ira est. inspicendum igitur si & contrarium in furoris specie amor est. Nā si non, sed in concupiscibili est amor, odium irā non sequetur. Similiter autem & si concupiscibile ignorare dixerit. Erit enim scientie susceptiuum, si quidem et ignorātia, quod quidem non videtur concupiscibile susceptiuum esse scientie. Destruenti ergo, quemadmodum dictum est, utendum est, construenti vero, quoniam inest quidem accidens, non utilis locus est: quoniam autem contingit inesse, utilis est. Ostendentes enim quoniam non susceptiuum est contrarij: ostendentes erimus, quoniam neque inest accidens, neque contingit inesse. Si autem ostenderimus, quoniam inest contrarium, aut quoniam susceptiuum est contrarij: nondum ostendentes erimus, quoniam accidens inest, sed quoniam contingit inesse intantum solum ostensum erit. Quoniam autem oppositiones sunt quatuor, considerandum ex contradictionibus econuerso ex consequentia & interimenti & construenti. Sumere autem est ex inductione, ut si homo animal, non animal non homo. Similiter autem & in alijs. Hic enim econuerso consequentia, nam hominem animal sequitur, non hominem autem non animal nequaquam. Sed econuerso non animal non homo: In omnibus igitur tale est existimandum, ut si bonum suauē, & non suauē non bonum. Si autem non hoc, nec illud. Similiter autem & si non suauē non bonum, bonum suauē

Manifestū

Manifestum igitur, quoniam ad utrunq̄ conuertitur, quæ secū-
 dum contradictionem est consequentia econuerso facta. In con-
 trarijs autem, considerandum, si contrarium contrarium sequa-
 tur, an in ipsis consequentia sit, an econuerso: ¶ Interimenti, ¶
 construenti? Sumere autem ¶ talia est ex inductione, inquantū
 quidem utilis sit in ipso consequentia, ut in fortitudine ¶ timi-
 ditate. Nam illam quidem sequitur virtus, hanc autem, vitiū,
 ¶ illam quidem sequitur eligendum, hanc autem fugiendum. In
 ipsis igitur ¶ sic consequentia est. Contrarium enim eligendum
 fugiendo est, similiter autem ¶ in alijs. Econuerso autem, conse-
 quentia, ut bonam quidem habitudinem sanitas sequitur, ma-
 lam autem habitudinem, egritudo nequaquam, sed aegritudinē
 mala habitudo. Manifestum igitur, quoniam econuerso conse-
 quentia in his fit. Raro igitur econuerso accidit in contrarijs, sed
 in pluribus in ipsis consequentia. Si ergo neq̄ in ipsis contrarium
 sequitur contrarium, neq̄ econuerso, manifestum quoniam neq̄
 eorum, quæ dicta sunt, alterum sequitur alterum. Si autem in cō-
 trarijs, ¶ in ijs, quæ dicta sunt, necesse est alterum sequi alterū.
 Similiter autem contrarijs, ¶ in priuationibus ¶ habitibus res-
 picendum. Verumtamen non est priuationibus econuerso, sed in
 ipsis consequentiam necessarium est semper fieri, velut i visum
 quidem sequi sensum, cæcitatem autem, insensibilitatem. Oppo-
 nitur enim sensus insensibilitati, ut habitus priuationi. Nam
 eorum illud quidem habitus, hoc autem priuatio est. Similiter
 autem habitui ¶ priuationi, ¶ in ijs, quæ sunt ad aliquid, utē-
 dum. In ipsis enim ¶ horum consequentia est. Vt si triplum mul-
 tiplum, ¶ subtriplum submultipulum dicitur. Triplum enim di-
 citur

citur quidē ad subtripulum, & multipulum ad submultipulū. Rur-
 sus, si scientia opinio, & scibile opinabile, & si visus sensus, & ui-
 sibile sensibile. Instantie quoniam non necesse est ijs, quae sunt ad
 aliquid, consequentiam fieri, quemadmodum dictum est, nam
 sensibile scibile est, sensus autem non est scientia. Non tamen ve-
 ra instantia videtur esse. Multi enim non dicunt sensibillum esse
 scientiam. Insuper autem ad contrarium, non minus utile quod
 dictum est, ut quoniam sensibile non est scibile, neque etiam sen-
 sus scientia erit. Rursus in coniugatis & casibus & interimenti,
 & construenti. Dicuntur autem coniugata quidem huiusmodi
 ut iusta, & iustus iustitia, & fortia, & fortis fortitudini. Simi-
 liter autem & affectiua, & conuersatiua coniugata illi, cuius
 sunt effectiua, & conuersatiua, ut sanatiua, sanitatis, habitua-
 tiua, habitudinis, eodem autem modo & in alijs. Coniugata igi-
 tur talia solent dici. Casus autem, ut iuste, & fortiter, & sana-
 tiue, et habituatiae, & quaecunque eodem modo dicuntur. Viden-
 tur autem, & quae sunt secundum casus, coniugata esse, ut iuste
 iustitia, & fortiter fortitudini. Coniugata autem dicuntur
 secundum eandem coniugationem omnia. ut iustitia, iustus, ius-
 tum, iuste. Manifestum igitur, quoniam uno quouis of-
 tenso eorum, quae secundum eandem coniugationem dicantur, ut
 bono, vel laudabili, & reliqua omnia ostensa sunt. Ut si iustitia
 est laudabilium, & iuste, iustus, iustum laudabilium. Dicitur
 autem iuste & laudabiliter secundum eundem casum. (nam a
 laudabili) quemadmodum iuste a iustitia. Considerandum au-
 tem non solum in eo, quod dictum est, sed etiam in contrario con-
 trarium, ut quoniam bonum non ex necessitate est suauē nec ma-
 lum

lum quoque est triste. Aut si hoc, & illud. Et si iustitia est scientia, & iniustitia erit ignorantia, & si quod iuste est, scienter, & experienter est, quod iniuste est, ignoranter, & inexperienter est. Si autem haec non, nec illa, ut in eo, quod nunc dictum est. Magis enim utique apparebit quod iniuste est, experienter, quam in experienter esse. Hic autem locus dictus est prius in contrariorum consequentijs. Nihil enim aliud nunc ostendimus quam contrarium sequi contrarium. Amplius in generationibus & corruptionibus, & effectiuis, & corruptiuis, & interimenti, & constructi. Nam quorum generationes bonae sunt, & ipsa bona sunt, & si ipsa bona sunt, & generationes bonae. Si autem generationes male, & ipsa mala. In corruptionibus autem e contrario. Si enim corruptiones bonae, ipsa mala. Si autem corruptiones male, ipsa sunt bona. Eadem ratio in effectiuis, & corruptiuis. Quorum enim effectiua bona, & ipsa bona: quorum vero corruptiua bona, ipsa mala.

Ex similibus appositione, magis simpliciter & secundum quid loci. Caput. III.

Rursum in similibus, si similiter se habent: ut si scientia vera plurimum, & opinio. Et si visum habere est videre, & auditum habere est audire. Similiter autem, & in alijs & in ijs, quae sunt, et in ijs, quae videntur. Vtilis autem est hic locus ad utrumque, nam si in aliquo similitum sic se habet, & in alijs similibus. Si autem in aliquo non, nec in alijs similibus. Considerandum autem & si in uno, & si in pluribus, similiter se habeant. Aliquoties enim dissonant: ut si scire est

est cogitare: et multa scire est multa cogitare. Hoc autem non est verum. Contingit enim plura scire, cogitare autem non. Si igitur non est hoc neque est illud, quod est in uno: ut scire sit cogitare: Amplius ex magis, et minus. Sunt autem eius, quod est magis loci quatuor. Vnus quidem si magis sequitur magis. Vt si voluptas bonum, et magis voluptas, magis bonum. Et si iniuriam facere malum, et magis iniuriam facere, magis malum. Vtiles autem ad utrumque hic locus. Nam si sequatur ad subiecti incrementum accidentis incrementum, quemadmodum dictum est: manifestum, quoniam accidit. Si autem non sequatur, non accidit. Hoc autem inductione sumendum. Alius uno de duobus dicto, si cui magis videtur inesse, non in est, nec cui minus, et si cui minus videtur inesse, inest, et cui magis. Rursum duobus de uno dictis si quod magis videtur inesse non inest, nec quod minus, aut si quod minus videtur inesse, inest, et quod magis. Amplius duobus de duobus dictis, si quid alteri magis videtur inesse, non inest, nec reliquum reliquo. Aut si quod minus videtur alteri inesse, inest, et reliquum reliquo. Amplius ex eo, quod similiter inest, vel videtur inesse, tripliciter: quemadmodum in eo, quod magis, ut in posterioribus tribus dictis locis dicebatur. Sive enim unum quiddam duobus similiter inest, aut videtur inesse, si alteri non insit, nec alteri. Si autem alteri inest, et reliquo: sive duo eidem similiter, si alterum non insit, nec reliquum, si autem alterum, et reliquum. Eodem autem modo et si duobus duo similiter insunt, nam si alterum alteri non inest, nec reliquum reliquo. Ex eo igitur quod est magis et minus, et quod est similiter, tot modis contingit argumentari. Amplius autem ex oppositione, si alterum ad alte

LIBER SECVNDVS.

rū appositū faciat bonū, vel albū, cū non fuerit prius albū, aut bonū quod appositū est, erit album, vel bonum, quale quidem. Et totum facit. Amplius autem si id, ad quod est appositum aliquid facit magis tale, quale erat, et ipsum erit eiusmodi, similiter autem et in alijs. Vtilis autem non in omnibus hic locus, sed in quibus ipsius magis clementum accidit fieri. Non tamen locus iste conuertitur ad destruendum. nam si non facit, quod appositum est, bonum nondum manifestum si ipsum est non bonū. Bonum enim malo appositum, non ex necessitate bonum totum facit: nec albū nigro, nec dulce amaro. Rursum si quid magis et minus dicitur, et simpliciter inest. Quod enim bonum, aut album non est neque magis, neque minus bonum, vel album dicitur. Nam malum de nullo magis, vel minus bonum, sed magis malum, vel minus dicitur. Non conuertitur autem hic locus ad destruendū. Multa enim eorum, quæ non dicuntur magis, simpliciter sunt, homo enim non dicitur magis, aut minus, sed non propter hoc non erit homo. Eodem autem modo considerandum est, et in ijs, quæ secundum quid, et quando, et ubi sunt. Nam si secundum quid contingit, et simpliciter contingit. Similiter autem et quando, et ubi. Nam quod simpliciter est impossibile, neque secundum quid, neque secundum ubi, neque secundum quando contingit. Instantia est, quoniam secundum quid quidem sunt natura studiosi (ut liberales, vel casti.) simpliciter autem non sunt natura studiosi. Nullus enim natura est prudens. Similiter autem et quando contingit corruptibilem aliquid non corrumpi, simpliciter autem non contingit non corrumpi. Eodem autem, modo et ubi: expedit enim tali victus obseruantia ut, in morbosis locis

Simpliciter

Simpliciter autem non expedit. Adhuc autem alicubi unum
 tantum possibile est esse, simpliciter autem non possibile est unum
 tantum esse. Eodem autem modo et alicubi bonum est quidem
 patrem sacrificare, ut in tribulis, simpliciter autem non bonum
 An hoc quidem non ubi significat, sed quibusdam, nihil enim
 refert ubicunque sint. Ubique enim erit eis bonum in tribulis.
 Rursum expedit quidem medicari, ut quando egrotat, simpli-
 citer autem, non. An neque hoc quando significat, sed in eo, quod
 afficitur aliquomodo. Nihil enim refert quodcunque dummodo
 sic affectus sit. Simpliciter autem est, quod nullo addito dicis, quo-
 niam bonum est aut contrarium, ut patrem sacrificare non di-
 cis bonum esse, sed quibusdam bonum esse. Non igitur simpliciter
 bonum. Sed deos honorare bonum dicis, nihil addens. Sim-
 pliciter enim bonum est. Quare quod nullo addito
 videtur esse honestum, vel turpe: vel ali-
 quid talium, simpliciter.
 dicetur.

LIBER TERTIVS.

TERTII TOPICORVM

Aristotelis de meliorum, eligibiliorunq̄
 problematum locis.

Cap. I.

Vtrum autem eligibilius aut melius duorum, pluri-
 umue, ex his perspiciendum. Primum autem deter-
 minetur, quoniam considerationem facimus nō de
 plurimū distātibz, & magnam adinuicē differen-
 tiam habentibus (nullus enim dubitat, utrū felicitas, an diui-
 tiæ eligibiliores) sed de ijs, quæ propinqua sunt, & de quibus dubi-
 tamus utro oporteat apponere magis, eo quia nullā videmus
 alterius ad alterum præeminentiam. Manifestū igitur ex his,
 quoniam ostensa una præeinentia, vel pluribus, constituetur
 ratiocinatio, quoniam id eligibilius est, quod eorum est præemi-
 nēs. Primum igitur quod diuturnius, aut firmitus eligibilius est,
 eo quod minus huiusmodi est. Et quod magis eligit prudens, aut
 vir bonus, aut recta lex, aut studiosi circa singula delecti, qua-
 tenus tales sunt, aut in unoquoque genere periti, aut quacunque
 plures, vel omnes (ut in medicina, vel edificatoria, quæ plures
 medicorum, vel omnes) aut quacunque omnino plures, vel om-
 nes, vel omnia, ut bonum. omnia enim bonum appetunt. Opor-
 tet autem ducere ad id, quod fuerit utile, quod dicendū est. Est
 autem simpliciter quidem melius ac eligibilius, quod est secun-
 dum meliorem disciplinam, ut si melior disciplina sit Philoso-
 phia

phia quam edificatoria, & simpliciter eligibilia erunt, quæ se-
 cundum Philosophiam sunt, ijs quæ sunt secundum edificatoriã
 Alicui autem id, quod est secundum propriam. Deinceps vero
 quod quidem hoc, quod eo, quod nõ in genere est, ut iustitia iusto
 nam illa quidem, in genere bono, hoc autem non. Et illa quidem
 quod quidem bonum est, hoc autem non. Siquidem nihil dici-
 tur, quod quidem genus est, quod non est in genere, ut albus ho-
 mo non est, quod quidem color, si militer autẽ & in alijs. Et quod
 propter se eligendum eo eligendo, quod est propter aliud, est eligi-
 bilius: ut sanum esse quam exercitari. Illud enim propter se eli-
 gendum, hoc autem propter aliud est. Et quod per se eo, quod per
 accidens, ut amicos iustos esse eo quod inimicos. Illud enim per se
 eligendum, hoc autem per accidens eligimus. Inimicos enim iustos
 esse eligimus per accidens, ut nihil nobis noceant. Est autem hoc
 idem ei, quod ante hoc. Differt autem modo nam amicos iustos
 esse per se eligimus, & si nihil nobis debeat fore, quãvis apud In-
 dos sint. Inimicos autem propter alterum, ut nihil nobis noceant
 Et quod causa boni per se eo, quod per accidens causa, quemad-
 modum virtus fortuna. Nam illa quidẽ per se, hæc autem per
 accidens est causa bonorum, & si quid aliud huiusmodi. Simili-
 ter autem & in contrario. Nam quod per se est causa mali, fugi-
 bilius est eo quod per accidens, ut vitium quam fortuna. Nam
 illud quidem per se malum, fortuna autem per accidens. Et
 quod simpliciter bonum eo, quod alicui, eligibilius est, ut sanum
 fieri quam incidi. Nã illud quidẽ simpliciter bonũ, hoc autẽ alicui
 indigentiu incisione. Et qd natura est eo, qd nõ natura, ut iustitia
 iusto. Illud enĩ natura, hoc autẽ acquisitiuũ. et qd meliori, et hono-
 rabiliori

LIBER SECVNDVS.

liori in est, eligibilis ut deo, quam homini, et animal quam corpori. Et quod melioris proprium, melius quam quod peioris, ut quod dei quam quod hominis: nam secundum communia quidem utrisque nihil differunt abinvicem: propriis autem alterum alteri differentijs supereminet. Et quod in melioribus vel prioribus, vel honorabilioribus est melius, ut sanitas, robore et pulchritudine, nam illa quidem in humidis et siccis et (ut simpliciter dicatur) ex quibus prius constitutum est animal, haec vero in posterioribus, nam robur in nervis, et ossibus, pulchritudo autem membrorum quaedam commensuratio videtur esse. Et finis ijs, quae sunt ad finem, eligibilior videtur esse. Et duorum, quod propinquius est fini. Et omnino quod ad vitae finem, eligibilis, quam quod ad aliud aliquid, ut quod ad felicitatem contendit, quam quod ad prudentiam. Nam quod ad foelicitatem contendit, eligibilis. Et possibile impossibili. Amplius cum duo effectiua fuerint, cuius finis melior, et ipsum melius. Cum autem sit effectiuum et finis, ex proportione quando pluri superat finis finem, quam ille proprium effectiuum, (ut foelicitas pluri superat sanitatem, quam sanitas salubre,) effectiuum nimirum foelicitatis melius erit sanitate. Nam quantum foelicitas superat sanitatem, tantum et effectiuum foelicitatis superat salubre. Sanitas autem salubre minus superabat. Quare plus superat effectiuum foelicitatis salubre quam sanitas salubre, quae propter effectiuum foelicitatis melius sanitate. Manifestum igitur, quoniam eligibilis effectiuum foelicitatis quam sanitas, nam id plus superat. Amplius melius est quod propter se, et honorabilis, et laudabilis. Ut amicitia diuitijs, et iustitia sanitate, et robore

nam

Nā illa quidem propter se honorabiliū, hæc vero, non propter se,
 sed propter aliud, nullus enim honorat diuitias propter se, sed
 propter aliud. Amicitiam vero propter se: & si nihil nobis de-
 beat aliud ab ea esse. Amplius quādo duo aliqua fuerint sibi met
 ipsis similia: & non poterimus præ eminentiam aliquam conspi-
 cere, alterius ad alterum, videndum ex ijs, quæ sequuntur. Nā
 cui consequens est maius bonum, hoc eligibilius. Si autem sint cō-
 sequentia mala: id, cui consequens minus malum est, hoc eligibili-
 us est. Vtraq; enim cum sint eligēda, nihil prohibet molestū quid
 sequi. Dupliciter autem ab eo, quod sequitur consideratio est:
 Nam & prius & posterius sequitur, ut addiscentem igno-
 rare prius, scire autem, posterius: melius autem, ut plurimum,
 quod posterius sequitur. Sumendum igitur eorum, quæ sequun-
 tur, quodcumq; fuerit utile. Amplius plura bona, paucioribus,
 vel simpliciter, vel quando altera alteris insunt, pauciora in
 pluribus. Instantia, si alicubi alterum alterius gratia. Non enim
 eligibiliora utraq; quam unum. Vt sanū fieri & sanitas, quā
 sanitas. Eo quod sanum fieri sanitatis gratia eligimus. Et non
 bona, bonus nihil prohibet eligibiliora esse: ut felicitatem, & ali-
 ud aliquid, quod non est bonum iustitia, & fortitudine. Et eadē
 cum voluptate magis, quam sine voluptate. Et eadem cum in-
 dolentia, quam cum tristitia. Et unumquodq; in quo tempore ma-
 gis habet, in hoc & eligibilius: ut carentia tristitia in senectute,
 magis quam in iuuentute. Magis enim in senectute valet. Se-
 cundum hæc autem & prudentia in senectute eligibilior. Nemo
 enim iuuenes eligit duces: eo quod non constat eos prudentes esse.
 Fortitudo autem e contrario, in iuuetute enim magis necessaria

LIBERTERTIVS.

secundum fortitudinem operatio. Similiter autem & in temperantia. Magis enim iuvenes quam senes concupiscēt ijs molestantur. Et quod in omni tempore, vel in pluribus, ut iustitia & temperantia, fortitudine. Nam ille semper: hęc autem aliquando utilis: Et quod cum omnes haberemus, nihil altero indigeremus, quam quod cū haberemus, indigeremus reliquo, ut iniustitia & fortitudine. Nam si omnes essent iusti, nihil utilis fortitudo. Si vero omnes essent fortes, utilis iustitia. Amplius ex corruptionibus, & abiectionibus, & generationibus, & sumptionibus, & contrarijs. Quorum enim corruptiones fugibiliores, ipsa eligibilia. Similiter autem in abiectionibus & in contrarijs, nam si abiectio, vel contrarium fugibilius, ipsum eligibilius. In generationibus autem & sumptionibus, e contrario. quorum enim sumptiones, & generationes eligibiliores, & ipsa quoque eligibilia. Alius autem locus est, quod propinquius bono, melius atque eligibilius. Et quod similis est bono, ut iustitia iusto, et quod meliori eorum est similis, quemmodum Aiacem Vlysse dicunt aliqui meliorem esse eo quod similior est Achilli. Instantia huius est, quod non verum sit: prohibet enim nihil non quia ratione optimus est Achilles, eadem similiorem esse Aiacem, cum erit alter quidem bonus, non similiter autem. Considerandum autem si & in ridiculosioribus sit simile: ut simia homini quam equus, cum non sit similis. Non enim est simia melior, similior tamen est homini. Rursum in duobus, si hoc quidem meliori, illud autem peiori est similis, erit melius, quod meliori est similis. Habet autem & hoc instantiam: nihil enim prohibet hoc quidem meliori parum simile esse, illud autem peiori, valde, ut si
 Ajax

Ajax quidem Achilli parum, Vlysses autem Nestori valde.
 Et si hoc quidem meliori in peioribus, illud autem peiori in meli-
 oribus, ut equus a sino, & similia homini. Alius, quod maxime
 nobile eo, quod minus tale est. Et quod deficiilius, magis enim a-
 mamus, cum habemus quae non est facile sumere. Et quod ma-
 gis proprium eo quod communius. Et quod malis incommunica-
 bilius. nam magis eligendum quod nulla molestia sequitur, quā
 quod sequitur. Amplius si hoc illo melius: & simpliciter optimū
 eorum, quae in hoc, melius eo, quod in altero optimum: ut si me-
 lior est homo quam equus: & optimus homo optimo equo melior.
 Et si optimum optimo melius, & simpliciter hoc illo melius, ut
 si optimus homo optimo equo melior: & simpliciter homo simpli-
 citer equo melior. Amplius ea, quibus est amicos participare eli-
 gibiliora, quam quibus non est. Et quae ad amicum agere malu-
 mus, quam quae ad quemlibet, illa eligibiliora ut iuste agere, &
 benefacere magis, quam videri. Nam amicis benefacere volu-
 mus magis, quam videri: quibuslibet autem econuerso. Et quae
 sunt ex circumstantia, necessariis meliora: aliquando autem &
 eligibiliora. Melius enim, quam viuere, bene viuere, bene autem
 viuere est ex circumstantia ipsum autem viuere necessarium.
 Aliquando autem meliora, & nō eligibiliora, non enī si meliora, ne-
 cessario & eligibiliora. Philosophari siquidē melius quam lucra-
 ri, sed non magis eligendū indigenti necessariis. Ex circumstantia
 autem est, quando existentibus necessariis, alia quaedam adiiciuntur
 bonorum. Fere autem eligibilius quod necessarium est: melius au-
 tem quod ex circumstantia. Et quod non est ab alio exquirere,
 quam quod est ab alio, quale substat iustitia sortitudinem.

LIBERTERTIVS.

Et si hoc quidem sine illo, eligendum: illud autem sine hoc, non. Ut potestas sine prudentia non eligenda: prudentia vero sine potestate, eligenda. Et duorum, si alterum negamus, ut reliquum videatur nobis inesse, illud eligibilius, quod volumus nobis videri inesse. Ut laborem diligere negamus, ut ingeniosi esse videamur. Amplius pro cuius absentia minus increpandi sunt moleste ferentes, hoc magis eligendum. Et pro cuius absentia non moleste ferentem magis increpandum, id eligibilius. Amplius eorum, quae sunt sub eadem specie, quod habet propriam virtutem eo, quod non habet. Vtrisque autem habentibus, quod magis habet eligibilius. Amplius si hoc quidem facit bonum illud, cui adest, illud autem non facit, quod facit, eligibilius. Quemadmodum calidius quod calefacit eo, quod non. Si autem utrumque facit, quod magis facit: aut quod melius, et principalius facit bonum. Ut si hoc quidem animam: illud autem corpus. Amplius autem a casibus, et visibus, et actionibus, et operibus, et haec ab illis. Sequuntur enim sese invicem, ut si quod iuste, est eligibilius, quam quod fortiter: et iustitia fortitudine eligibilior. Et si iustitia quam fortitudo eligibilior, et quod iuste, quam quod fortiter, similiter autem et in alijs. Amplius si aliquo eodem hoc quidem maius bonum est: illud aut minus, magis eligendum maius. Aut si maiore maius fuerit alterum. Sed et si duo quaedam, uno aliquo sint eligibilia, quod longe eligibilius eo quod minus est eligendum, eligibilius est. Amplius cuius superabundantia est superabundantia eligibilior, et ipsum eligibilius: ut amicitia pecuniis. Nam eligibilior superabundantia amicitiae quam pecuniarum. Et id, cuius utique magis eliget quos: ut ipse sibi causa sit, quam cuius alter.

ut amicos pecunijs. Amplius ex appositione, si eidem appositū
 aliquid quod totum eligibilius facit. Cauere autem oportet ex-
 tendere ad ea, in quibus altero quidē appositorū utitur cōe: vel
 alio quolibet modo cooperatiuum est. Reliquo autē nō utitur, neq̄
 cooperatiuū est: ut serra et falce cū arte fabrilī. Nā eligibilior ser-
 ra cōsociata. Simpliciter autē non eligibilior. Rursus si minori
 appositū aliquid, quod totū maius facit. Simiter autē ¶ ex abla-
 tione. Quo enim ablato ab eodē, quod restat, est minus, illud ma-
 ius utiq̄ erit. Quoniā quod ablatū est, reliquū minus facit. Et
 si hoc quidē p̄ se: illud autē propter gloriam eligēdū. Vt sanitas
 pulchritudine. Terminus autē eius quod est ad gloriam, est, quod
 nullo conscio, nō studeret inesse. Et si hoc quidē propter se, ¶ pro-
 pter gloriam eligendū. Illud autē propter alterū tamen. Et utriū
 vis magis propter se honorandū, hoc ¶ melius ¶ eligibilius. Ho-
 norabilius utiq̄ fuerit secundū se, quod cū nihil aliud debeat esse,
 propter se eligimus magis. Amplius diuidendū quoties quod eli-
 gendū est, dicitur: et quorū gratia, ut utilis, vel honesti, vel de-
 lectabilis. Nā quod ad ōnia, vel ad plura est utile, eligibilius fu-
 erit eo: quod non similiter. Si autē eadem utrisq̄ insunt, utri ma-
 gis insunt: considerandū, ut utrum delectabile, an honestū, an
 utile magis. Rursum quod gratia melioris, eligibilius: ut quod
 virtutis gratia, quam quod delectationis. Similiter autē et in fu-
 giendis, nam magis est fugiendum quod magis impedit virtutes.
 ut aegritudo turpitudine. Voluptatis etenim et eius quod est stu-
 diosum esse, prohibētior est aegritudo. Amplius ex similitudine de-
 monstrari pōt fugiendū et eligēdū, quod p̄positū ē. Minus enī eli-
 gēdū h̄mōi est, quod aq̄ et eligeret aliquis, et fugere altero qd̄ eli-
 gendum.

LIBER TERTIVS.

gendū est tantum. Ad seinuicē igitur cōparatiōes (quē admodū dictū est) faciendū. Idem aut loci vtilis, & ad demonstrandum quoduis eligendū, & fugiendū. Nā auferre solū eā oportet, quæ ad alterū est præeminentiā. Si enim quod honorabilius, eligibilius & honorabile eligendū. Similiter aut & in alijs, quacunq; huius modi habent cōparatiōē. In aliquibus enim statim secūdū eam quæ ad alterū est cōparatiōē, & quoniā eligendū vtrūq; vel alterum dicimus. Vt quando hoc quidem natura bonum, illud aut non natura bonū dicimus. Nā quod natura bonum, manifestum: quoniam eligendū est. Sumēdum autem quā maxime vniuersales locos de eo, quod est magis, & minus: nam sic sumpti ad plura vtilis erunt. Fieri aut potest, vt eorū, qui dicti sunt, quosdam vniuersales magis quis faciat, parū transmutans secūdū appellatiōē. Vt quod natura tale eo, quod non natura tale, magis tale. Et si hoc quidē facit, (illud aut non facit, quod habet tale) cuiusque insit, magis tale est quod interdum facit tale, quam quod non facit. Si autem vtrūque facit, quod magis facit tale. Amplius si eodem aliquo, hoc quidem magis, illud autem minus tale. Et si hoc quidem tali magis tale, illud vero non talitale, manifestum: quoniam primum magis tale. Amplius ex additione, si aliquod eidem additum, totum magis tale facit. Aut si ei, quod minus est tale, additum totum magis tale facit. Similiter autem & ex ablatione, nam quo ablato reliquum minus tale est, ipsum magis tale. Et quæ contrarijs sunt impermissiora, magis talia, vt albius quidem nigro impermissius, Amplius præter ea, quæ dicta sunt prius, quod magis suscipit propositi rationem. Vt si albi est ratio, color disgrega-

eius visus, albior is est, color magis disgregatiuus visus. Si au-
 tem particulariter, & non vniuersaliter problema ponatur, pri-
 mum quidem dicti vniuersaliter constructiui, vel destructiui,
 loci omnes utiles. Vniuersaliter enim inter mentes, vel constru-
 entes, & particulariter monstramus. Nam si omni inest, & a-
 licui, & si nulli inest, nec alicui. Maxime autem opportuni &
 communes loci, qui sunt ex oppositis, & coniugatis, & casi-
 bus. Similiter enim probabile est existimare, si omnis volup-
 tas bonum, & tristitiam omnem malum esse. Et si aliqua vo-
 luptas bonum, & tristitiam aliquam esse malum. Item si ali-
 quis sensus non est potestas, & insensibilitas quedam non est im-
 potentia, & si quoddam opinatum disciplinatum, opinio que-
 dam disciplina. Rursum si aliquod iniustorum bonum, & ius-
 torum aliquod malum. Et si aliquod eorum, que iniuste ma-
 lum, & aliquod eorum que iuste bonum. Et si quoddam dele-
 ctabile fugiendum: & delectatio quedam fugienda. Secun-
 dum haec autem si aliquod delectabile utile, delectatio que-
 dam utilis. Et incorruptiuis autem, & generationibus &
 corruptionibus similiter. Nam si aliquid corruptiuum, dele-
 ctationis, vel disciplinae bonum est, erit quedam delectatio, vel
 disciplina malorum. Similiter autem & si corruptio que-
 dam disciplinae bonorum, vel generatio malorum, erit que-
 dam disciplina malorum, ut si obliuisci que quis turpia egit,
 bonorum est, vel reminisci, malorum, erit scire que quis tur-
 pia egit, malorum similiter autem & in alijs. In omnibus enim
 similiter probabile. Amplius ex eo, quod est magis & minus
 & similiter. Si enim magis quidem eorum, que sunt ex alio
 genere

genere aliquid tale. Illorum autem nihil est, nec quod dictum est,
 erit tale. Vt si magis quidem disciplina quaedam bonum quam
 voluptas: nulla autem disciplina bonum, nec voluptas bonum
 erit. Et ex eo quod est similiter quidem, & minus eodem modo.
 nam erit & interire, & construere. Veruntamen ex eo, quod
 est similiter, utraque: ex minus autem construere solum destruere
 autem non. Si enim similiter potestas quaedam bonum, & discipli-
 na. Est autem quaedam potestas bonum, & disciplina. Si autem
 nulla potestas bonum: nec disciplina. Si autem minus quaedam
 potestas bonum, quam disciplina: est autem quaedam pars bonum:
 & disciplina. At vero si nulla pars bonum: non necesse est &
 disciplinam nullam esse bonum. Manifestum igitur quoniam co-
 struere solum ex eo, quod minus est. Non solum autem ex alio gene-
 re est destruere, verum et ex eodem, dum sumit quis, quod ma-
 xime tale est: ut si positum est disciplina quaedam bonum, ostendi-
 tur autem quoniam prudentia non bonum: nec alia ulla erit, quia
 nec, quae maxime videtur. Amplius ex suppositione similiter
 probantes, si uni, & omnibus inesse, vel non inesse. Vt si hominis
 anima immortalis, & alias. Si autem haec non, nec alias. Si igi-
 tur inesse alicui positum est, ostendendum: quoniam alicui non
 inest: nam consequetur per hypothese nulli inesse. Si autem ali-
 cui non inesse positum est, ostendendum: quoniam inest alicui. Nam
 & sic consequetur omnibus inesse. Manifestum igitur est: quoniam
 qui hypothese videtur: facit problema utile particulariter posi-
 tum. Nam particulariter confitentem, universaliter probabit co-
 fiteri. quoniam si uni & omni similiter probabit inesse. Cum au-
 tem indefinitum est problema: uno modo destruere contingit. Vt
 si

si dixerit voluptatem bonum esse, vel non bonum, et nihil aliud
 quicquam determinauerit. Nam si aliquam voluptatem di-
 xerit bonum esse, ostendendum vniuersaliter, quonia nulla, si de-
 beat interimi propositum. Similiter et si aliquam dixerit volu-
 ptatem non esse bonum, ostendendum vniuersaliter, quonia om-
 nis. Aliter vero non contingit interimere. Si enim ostenderimus
 quonia est quedam voluptas bonum, vel non bonum, nondum in-
 terimitur propositum. Manifestum igitur, quonia interimere
 re quidem vno modo dicitur, construere autem, dupliciter.
 Siue enim vniuersaliter ostenderimus, quonia omnis voluptas
 bonum, siue, quonia est quedam voluptas bonum, ostensum erit.
 quod propositum est. Similiter autem et si oporteat disserere,
 quonia est quedam voluptas non bonum, si ostenderimus, quonia
 nulla bonum, vel quonia quedam non bonum, ostendentes erimus
 vtroq; modo, et vniuersaliter, et particulariter, quoniam est
 quedam voluptas non bonum. Cum autem determinata fuerit
 positio, dupliciter interimere erit. Vt si ponatur alicui quidem inesse
 voluptati bonum esse, alicui autem non inesse. Nam siue omnis of-
 tendatur voluptas bonum, siue nulla, interemptum erit propo-
 situm. Si autem vnam solam voluptatem posuerit bonum esse,
 tripliciter contingit interimere. ostendentes enim, quod omnis, vel
 quod nulla, vel quod plures, quam vna bonum: interimentes eri-
 mus, quod propositum est. In pluribus vero positione determi-
 nata (ut quoniam prudentia sola virtutum scientia est) qua
 drupliciter est interimere. Ostenso enim quod omnis virtus scien-
 tia, vel quod nulla, vel quod et alia quedam, ut iustitia, vel
 quod eadem prudentia non est scientia, interemptum erit propo-
 situm.

LIBER QVARTVS.

fitum. Utile autem *et* inspicere in singularibus, in quibus inesse a-
 liquid, vel non dictum est, quemadmodum in vniuersalibus pro-
 blematibus. Amplius in generibus inspiciendum, diuidenti secu-
 dum species usque ad individua, sicut prius dictum est. Nam
 si omni appareat inesse, siue nulli, multa proferenti, postulandum
 vniuersaliter confiteri, aut ferret instantiam in aliquo non sic.
 Amplius in quibus possibile est, aut specie, aut numero determi-
 nare accidens, inspiciendum, si nullum horum inest. Vt quoniam
 tempus non mouetur, nec est motus, annumeranti quot sunt speci-
 es motus. Nam si nulla earum inest tempori, manifestum, quo-
 niam non mouetur, nec est motus. Similiter autem *et* quo-
 niam anima non est numerus: diuidenti, quoniam om-
 nis numerus, aut impar, aut par. Si enim anima,
 neque impar, neque par, manifestum, quoni-
 am non est numerus. Ad accidens igitur per talia, *et* hoc modo.

argumentan-
 dum.

QUARTI LIBRI TOPICORVM

rum Aristotelis de quo discutiendum et
problematum generis: loci decem.

Cap. I.

Ost hęc autem de ijs, quę ad genus, & proprium in
inspiciendum. Sunt autem hęc elementa eorum, quę
sunt ad terminos. De his ipsis autem raro conside-
rationes fiunt disputantibus. Si ergo ponatur genus
alicuius existentium, primum quidem inspiciendum ad omnia
quę cognata sunt ei, quod dicitur, si de aliquo nō predicatur, quę
admodum est in accidente. Vt si voluptatis, bonum ponatur ge-
nus: si aliqua voluptas non bonum. Nam si hoc manifestum est
quoniam non genus bonum voluptatis: genus enim de omnibus
quę sunt sub ipso speciebus, predicatur. Deinde si non inquit est,
predicatur: sed ut accidens. Quę admodum album de nive,
vel de anima a seipso motū. Neq; enim nix quod quidē est albū
Quę propter nō est genus albū nix. Neque anima quod quidē
motum: nā accidit ei moveri: quę admodū & animali frequēter
& ambulare, & ambulans esse. Amplius motū nō quid est (sed
quid faciēs vel patiens) significare videtur. Similiter autē &
albū. Non enim quid est nix, sed quale quid est, indicat, quare ne
verum horū inquit est predicatur. Maxime autem in accidentis
definitione est inspiciendum, si aptatur ad dictum genus: ut &
ad quę nunc dicta sunt. Contingit enī quippiā mouere seipsum, &
nō. Similiter et album esse et non. Quare neutrū horū genus, sed
accidēs, eo qđ accidēs dicimus qđ contingit idē in esse alicui, et nō

LIBER QVARTVS.

Amplius si non in eadem diuisione est genus & species, sed hæc quidem substantia, illud autem, quale. Aut hæc quidem ad aliquid, illud autem quale. Ut nix quidem & cygnus substantia. album vero non substantia, sed quale. Quare non est genus album niuis, neq; cygni. Rursum disciplina quidem ad aliquid, bonum autem, & pulchrum quale. quare non est genus pulchrū vel bonū discipline. Genera enim eorum, quæ sunt ad aliquid, & ipsa ad aliquid oportet esse. Ut in duplici. Etenim multiplex est genus duplicis, & ipsum eorum, quæ sunt ad aliquid est. Ut autem generatim dicatur, in eadem diuisione oportet genus esse speciei. Nam si species substantia & genus, & si quale quippiam species est, & genus quale quippiam, ut si album quale quippiam, et color. Similiter autem & in alijs. Rursum si necesse fuerit, vel si contigerit genus participare, quod positum est in genere, terminus autem eius, quod est participare, est suscipere participatiuam rationem. Manifestum igitur, quoniam species quidem participant genera: genera autem species non. Nam species suscipit generis rationem, genus autem speciei non. Considerandum igitur si participat, vel si contingit assignatum genus participare speciem: ut si quis entis, vel unius genus quippiam assignauerit. Accidet enim genus participare speciem. Nam de omnibus, quæ sunt ens & unum predicantur, quare & ratio eorum. Amplius si de aliquo assignata species vera est genus autem non. Ut si ens, aut scibile opinabilis genus ponatur. nam de non ente opinabile predicabitur. Multa enim non entia opinabilia sunt, sed quod ens, vel scibile non predicetur de non ente, manifestū. Quare non est genus ens, neq; scibile opinabilis. De quibus enim species predicatur

catur, & genus oportet predicari. Rursū si nullam specierū con-
tingit participare, quod positū est in genere. Impossibile enim est
participare genus, quod nullā specierum participat: nisi aliqua se-
cundū primā specierū diuisionem sit. illa enim genus solū partici-
pant. Si igitur motus genus voluptatis ponatur, considerandum
si neq; corruptio, neq; alteratio voluptas, neq; ullus ceterorum,
(qui assignari solent) motuū. Manifestum enim quoniam nul-
lam specierū participabit. quare neque genus, eo quod necessarium
est, quod genus participat, & specierum aliquā participare. Nō
erit igitur species motus voluptas, neque indiuiduorum, neq; eorū
quicquam quae sub specie motus sunt. etenim indiuidua participāt
speciem & genus, ut quidam homo & hominē participat, & a-
nimal. Amplius si de pluribus dicitur quam genus, quod in ge-
nere positum est. Ut opinabile quam ens. nam & ens, & nō ens
opinabile, quare nō erit opinabile species entis. De pluribus enim
semper genus quam species predicatur. Rursum si de equalibus
genus & species dicitur, ut si eorum, quae omnia consequuntur,
hoc quidem genus, illud autem species ponatur, quemadmodum
ens, & unum. Omne enim ens et unum, quare neutrum neutri-
us genus est. De equalibus enim dicuntur. Similiter autem & si
primum, & principium, primum ad se inuicem ponantur, nam
& principium primum, & primum principium. Quare aut
utraq; quae dicta sunt, idem sunt: aut neutrum neutrius genus. E-
lementum autem est ad omnia huiusmodi de pluribus genus quā
speciem & differentiam dici de paucioribus enim etiam differē-
tia quā genus dicitur. Videndū aut et si alicuius eorū, quae nō dif-
ferūt specie, nō est genus quod dictū est, vel nō videatur utriusque.

Construo

Construendi aut, si est alicuius idē enim omnium corū, quae non differunt specie, genus est. Si igitur unius monstratur, manifestū, quod omnium: Et si unius non: manifestū, quod nullius, ut si quis inscabilia ponens lineas, indiuisibile genus earū dicat esse. Nam linearū habentium diuisionem non est genus, quod dictum est: cū sint indifferentes secundum speciem. Indifferētes enim sibi inuicem secundum speciem, recte lineae omnes.

De generi locis alij. Caput. II.

Considerādū autē Et si quod aliud genus est assignatae speciei, quod neq̄ cōtinet assignatū genus, neque sub illo est, ut si quis iustitia scientiā ponat genus. Est enim virtus genus, et neutrum generū reliquū cōtinet, quare nō erit scientia genus iustitia. Videtur enī quādo spēs una sub duobus generibus est, alterū ab altero contineri. Habet autē dubitationē in quibusdā hoc tale. Nā videtur quibi scilicet prudentia, et virtus: et scientia esse: Et neutrum genus a neutro cōtineri. Nō tamen ab oībus cōceditur prudentiā sciētiā esse. Si igitur quis admitat qd dictū est, uerū esse: attamē si balterna, vel sub eodē ābo fieri, quae eiusdē sunt genera, necessariū videbitur esse, quemadmodum et in virtute, et in sciētia accidit. Utraque enim sub eodē genere sunt, nā utrunq̄ eorum habitus Et dispositio est. Considerandum igitur si neutrum est in assignato genere, si enim neq̄ subalterna sunt genera, neq̄ sub eodem ābo, nō erit genus, quod assignatum est. Considerandum autem Et genus assignari generis, Et sic semper superius genus, si omnia praedicantur de specie, et si in eo: quod quid est, praedicantur. Nā omne superius genus praedicari oportet de specie in eo, quod quid est si ergo

si ergo alicubi dissonet, manifestum: quoniam non est genus, quod assignatum est. Rursum si genus participat speciem, vel ipsum, vel aliquod superiorum generum. Nam nullum superiorum participat quod inferius est. Destruenti igitur quemadmodum dictum est, utendum. Astruenti autem si confiteatur quidem inesse speciei, quod dictum est genus, sed quod ut genus in sit dubitetur, sufficit ostendere aliquid superiorum generum in eo quod quid est de specie predicari. Vno enim in eo quod quid est predicato, omnia ei superiora illius, et inferiora (si predicantur de specie) in eo quod quid est predicabuntur. Quare et assignatum genus in eo quod quid est predicabitur. Quod autem in eo quod quid est predicato omnia etiam reliqua (si predicantur) in eo quod quid est predicabuntur, per inductionem sumendum. Si autem simpliciter inesse dubitetur assignatum genus, non sufficit ostendere aliquid superiorum generum in eo quod quid est de specie predicari, ut si ambulationis genus quispiam assignauit lationem, non sufficit ostendere quod motus sit ambulatio ad ostendendum, quod latio sit, eo quod alij motus sunt. Sed ostendendum, quoniam nullum participat ambulatio eorum, que sunt secundum eandem diuisionem, nisi lationem, nam necesse est, quod genus participat, et speciem aliquam participare secundum primam diuisionem. Si enim ambulatio neque augmentationem, neque diminutionem, neque alios motus participat, manifestum: quoniam lationem participabit, quare erit genus latio ambulationis, Rursum de quibus species, que posita est, ut genus, predicatur, considerandum, si et assignatum genus in eo quod quid est de ipsis eisdem predicatur quemadmodum, et species: similiter autem et si omnia, que supra genus sunt.

Nam.

Nam si alicubi dissonat, manifestum: quoniā nō est genus, quod assignatum est. Si enim esset genus, omnia & superiora illius: & ipsum, in eo quod quid est predicarentur de ijs, de quibus & species in eo quod quid est predicatur, destruenti igitur utile, si nō predicetur genus in eo quod quid est, de quibus & species predicatur. Instruenti vero: si predicetur in eo quod quid est, utile. Accidet enim genus, & speciem de eodē in eo quod quid est predicari. Quare & idem sub duobus generibus fit, necesse igitur subalterna genera esse. Si igitur ostendatur quod volumus genus astruere, non esse sub specie, manifestum, quoniam species sub hoc ierit. Quare ostensum erit quoniam genus hoc. Considerandum autem & rationes generum si aptantur & ad assignatam speciem, & ad participantia speciem. Necesse est enim generum rationes predicari de specie, & de ijs, quae participant speciem. Si igitur in aliquo dissonet, dilucidum, quoniam non est genus, quod assignatū est. Rursū si differentia, ut genus assignavit, ut si imortale genus dei. Differentia enī est animalis imortale quoniā animalium alia mortalia: alia imortalia. Manifestū igitur quoniā peccant, nullius enim differentia est genus. Quod aut hoc verum, manifestum. Nulla enim differentia significat quid est, sed magis quale quid: ut gressibile, & bipes. Et si differentia in genere posuit: ut speciem, ut imparem quidem numerum. Differentia enim numeri, & non species est: neq; videtur participare differentia genus. Omne enī quod participat genus aut est species, aut individuum. Differentia aut neq; species, neq; individuum est. Manifestum igitur, quoniam non participat genus differentia, quare neq; impar species, sed differentia erit, quoniam non

par

participat genus. Amplius si genus in specie posuit, ut contiguitatem id ipsum quod est continuitatem: aut misturam id ipsum, quod est temperamentum, aut (ut plato definiuit) lationem secundum locum mutationem. Non enim necessarium contiguitatem continuitatem esse, sed econuerso continuitatem contiguitatem. Non enim omne contiguum continuatur, sed quod continuatur contiguum est. Similiter autem & in alijs. Nam neq; mistura omnis temperamentum. Siccorum enim mistura non est temperamentum, neq; secundum locum mutatio omnis latio. Ambulatio enim non videtur latio esse. Pene enim in ijs, quae inuoluntarie locum ex loco permutant, dicitur latio, quemadmodum in animatis accidit. Manifestum autem, quoniam & de pluribus species dicitur quam genus in assignatis, cum oporteat contrario fieri. Rursum si differentiam in specie posuit, ut immortale id ipsum quod est deum. Accidit enim de equalibus, aut pluribus quam speciem dici. differentia enim semper de equalibus, aut de pluribus quam species dicitur. Insuper si genus in differentia, ut colorem quod quidem est congregatiuum, aut numerum, quod quidem impar. Et si genus ut differentiam dixit. Possibile est enim aliquem & talem suscipere positionem, ut temperantiae, misturam: differentiam, aut lationis: secundum locum mutationem. Inspectendum autem omnia, quae sunt huiusmodi per eadem. Communicant enim loci: de pluribus enim genus, quam differentiam oportet dici, & non participare differentiam. Sic autem assignato, neutrum eorum, quae dicta sunt, possibile est accidere. nam & de paucioribus dicitur, & participabit genus differentiam. Amplius, si nulla generis differentia praedicatur de assignata specie: nec

genus predicabitur: ut de anima, neque impar, neque par predicatur, quare neque numerus. Amplius si prius natura species, et simul interimit genus. Videtur enim contrarium. Insuper si contingit relinquere dictum genus, vel differentiam (ut animam moveri: vel opinionem verum et falsum) neutrum erit dictorum genus, vel differentia. Videtur enim genus et differentia sequi quandiu fuerit species.

De genere loci alij. Cap. III.

Notandum autem et si quod in genere positum est, participat aliquod contrarium generi, aut contingit participare. Idem enim simul contraria participabit, quoniam ipsum genus quidem nunquam relinquit, participat autem et contrarium, aut contingit participare. Insuper si quippiam comunicat species, quod impossibile est omnino inesse ijs, que sunt sub genere: ut si anima vita comunicat: numerorum autem nullum possibile est vivere: non erit species numeri anima. Considerandum autem et si equiuoca sit species generi, elementis utenti ijs, que dicta sunt ad equiuocum. Vniuocum enim genus et species. Quoniam autem omnis generis plures species sunt: considerandum si non contingit alteram speciem esse dicti generis. Nam si non est: manifestum: quoniam non erit genus omnino, quod dictum est. Considerandum etiam est, si quod translatiue dictum est, ut genus assignauit: ut temperanciam consonanciam. Nam omne genus proprie de speciebus predicatur. Consonancia vero de temperan-

tia non proprie, sed translative. Omnis enim consonantia
 in sonis. Insuper si sit contrarium alicui species. consideran-
 dum. Est autem multipliciter consideratio, primum qui-
 dem si, in eodem genere et contrarium, cum non sit contra-
 rium generi. Oportet enim contraria in eodem genere esse, si
 nihil contrarium generi sit. Cum autem est contrarium ge-
 neri, considerandum, si contrarium in contrario est necesse est
 enim contrarium in contrario esse, si sit contrarium quidem ge-
 neri. Manifestum autem est unumquodque eorum per in-
 ductionem. Rursum si omnino in nullo genere, quod species
 est contrarium: sed ipsum genus: ut bonum. Nam si hoc non
 in genere, nec contrarium huius in genere erit, sed ipsum genus:
 quemadmodum in bono, et malo accidit. Neutrum enim
 horum in genere: sed utrumque eorum genus. Deinde si
 contrarium alicui et genus, et species est. Et horum
 quidem est aliquod medium, illorum autem non. Si enim
 generum est aliquod medium et specierum, et si specierum,
 et generum: ut in virtute, et vitio, et iustitia et iniustitia.
 Vtrorumque enim est aliquod medium. Instantia huius, queni-
 am sanitatis et aegritudinis nihil est medium. Mali vero, et
 boni aliquid medium. Insuper, si est quidem aliquid utrisque
 medium et speciebus, et generibus: non similiter autem, sed
 horum quidem secundum negationem, illorum vero, ut
 subiectum. Probabile enim similiter et in utrisque, ut
 in virtute et vitio, iustitia et iniustitia. Vtrisque
 enim secundum negationem medium. Præterea quan-
 do non est contrarium generi, considerandum non solum, si

contrarium in eodem genere: sed & medium. In quo enim extrema & medium: ut in albo & nigro. Est enim color genus & eorum, & mediorum colorum omnium. Instantia, quoniam defectus quidem & superabundantia in eodem genere, (in malo enim ambo,) mediocre autem (cum sit medium horum) non in malo sed in bono est. Considerandum etiam, si genus quidem contrarium est alicui, species autem nulli. Nam si genus est contrarium alicui, & species: quemadmodum virtus & vitium, & iustitia & iniustitia. Similiter autem & in alijs consideranti manifestum videtur esse huiusmodi. Instantia in sanitate & egritudine est, simpliciter enim sanitas egritudini contraria est: aliqua autem egritudo existens species egritudinis nulli contrarium est, ut febris, & ophthalmia, & una quaeque aliarum. Interimenti igitur tot modis inspecendum. Si enim non insint, quae dicta sunt, manifestum est non esse genus, quod assignatum est. Construenti vero, tripliciter. Primum quidem, si contrarium speciei sit in dicto genere, cum non sit contrarium generi. Nam si contrarium in hoc, manifestum, quoniam & quod propositum est. Insuper si medium in dicto genere, in quo enim medium, & extrema:

De genere loci alij. Cap. III.

Rursum si sit contrarium quiddam generi, considerandum si & contrarium in contrario. Nam si sit, manifestum, quonia & propositum in proposito est. Rursum in casibus, & conjugatis: si similiter sequuntur: & interimenti & construenti. Simul enim uni, & omnibus insunt, vel non insunt. Ut si iustitia scientia quaedam, & iuste scienter, et iustus sciens. Si autem horum aliquid non inest, nec reliquorum

Nullum

vllum. Rursum in ijs, quæ similiter se habent ad inuicem. Ut
 delectabile si militer se habet ad voluptatem, et utile ad bonum.
 vtrumq; enim vtriusq; effectiuū est. Si igitur voluptas est quid
 dam bonum, et delectabile quiddam utile erit. Manifestum
 enim quoniam boni erit effectiuū, quoniam voluptas est bonū.
 Similiter autem et in generationibus et corruptionibus, ut si æ
 dificare est operari, edificasse, operatum esse. Et si discere est remi
 nisci, et didicisse, recordatum esse, et si dissolui est corrūpi, et
 dissolutum esse, corruptum esse, et dissolutio, corruptio quedam.
 Et in generatiuis vero et corruptiuis, similiter et in potentiis, et
 vsibus, et omnino secundum quam libet similitudinem et interi
 menti et construenti inspiciendum, quemadmodum in generatio
 ne et corruptione diximus. Nam si corruptiuum, dissolutiuum,
 et corrumpi, dissolui. Et si generatiuum est effectiuum, et genera
 ri, fieri, et generatio factio. Similiter et in pōtentiis et vsibus, et
 omnino si potentia est dispositio, et posse disponi. Et si alicuius
 vsus est actus, et uti agere, et vsum esse egisse. Si autem priua
 tio sit, quod opponitur speciei, duobus modis est interimere. Primū
 quidem si in assignato genere est oppositum. Nam aut simpli
 citer in nullo genere eodem priuatio, aut non in ultimo, ut si vi
 sus in ultimo genere est sensus, cecitas non erit sensus. Secundo au
 tem si et generi, et speciei opponitur priuatio: non est autem op
 positum in opposito, nec quod assignatum est in assignato erit.
 Interinmenti igitur, quemadmodum dictum est, vtendum. Con
 struenti autem vno modo, nam si oppositum in opposito, et pro
 positum in proposito erit. Vt si cecitas insensibilitas quedam,
 et visus sensus. Rursum in negationibus considerandum
 ecōuerso,

LIBER QVARTVS.

econuerso, quemadmodum in accidente dicebatur. Vt si delectabile, quod quidem bonum, quod non bonum, non delectabile. Si enim non ita se habet, erit contra non bonum delectabile. At impossibile est, si bonum est genus delectabilis, esse quicquam non bonum delectabile. De quibus enim genus non predicatur, nec species ulla. Et conuenienti similiter inspiciendum, quonia si non bonum non delectabile, delectabile bonum. quare genus bonum delectabilis. Si autem sit ad aliquid species, considerandum, si et genus est ad aliquid. Nam si species ad aliquid, et genus: ut in duplici et multiplici. Vtrunque enim ad aliquid. Si autem genus ad aliquid, non necessario et species. disciplina enim ad aliquid, Grammatica autem non. An nec quod prius dictum est, verum utique videbitur. Nam virtus quod quidem bonum, et quod quidem honestum. Et virtus quidem ad aliquid bonum vero, et honestum non ad aliquid, sed qualia. Rursum si non ad idem dicitur species, et secundum se, et secundum genus, ut si duplum dimidij dicitur duplum, et multiplum dimidij oportet dici. Si autem non, non erit multiplum genus dupli. Insuper, si non ad idem et secundum genus dicitur, et secundum omnia generis genera. Si enim duplum dimidij multiplum est, et abundans dimidij dicitur. Et simpliciter secundum omnia superiora genera ad dimidium dicitur. Instantia, quoniam non necesse est secundum se, et secundum genus ad idem dici. Scientia enim scibilis dicitur. Habitus autem, et dispositio non scibilis, sed anima. Rursum, si similiter dicitur genus, et species secundum casus. Vt si alicui, aut alicuius, aut quolibet modo aliter dicitur. Nam ut species, et genus. Veluti in duplo et in superioribus

rioribus. Alicuius enim & duplum & multipulum. Similiter autem, & in scientia. alicuius enim & hæc, & genera, ut dispositio, & habitus. Instantia autem, quoniam aliquoties non sic. Nam differens, & contrarium alicui, diuersum autem, (quod est genus horum) non alicui, sed ab aliquo. Diuersum enim dicitur ab aliquo. Rursum, si similiter ad aliquid secundum casus dicta non similiter conuertuntur. Quemadmodum in duplo, & multiplo. Vtranque enim horum alicuius, & idem etiam secundum conuersionem dicitur. Alicuius enim & dimidium, et submultipulum. Similiter autem & in disciplina, et opinione. Nam hæc alicuius, & conuertitur similiter, etenim opinabile & disciplinatum alicuius. Si igitur in aliquo non similiter conuertitur: manifestum est quoniam non alterum alterius genus est. Rursum si non ad equalia species & genus dicitur. Similiter enim & equaliter utrumque videtur dici: quemadmodum in dono, & datione. Etenim donum alicuius, & alicui dicitur. Et datio alicuius, & alicui dicitur: Est autem datio genus doni. donum enim datio est irredundabilis. In aliquibus autem non accidit ad equalia dici, nam duplum alicuius duplum, abundans autem, et maius alicuius et aliquo. Omne enim abundans, et maius aliquo abundat, & alicuius abundat, quare non sunt genera que dicta sunt, dupli. Eo quod non ad equalia dicuntur speciei. Aut non uniuersaliter verum ad equalia speciem, & genus dici. Videndum autem & si oppositum est oppositum genus. Vt si dupli multipulum, & dimidij submultipulum. Oportet enim oppositum oppositi genus esse. Si igitur ponat aliquis scientiam quod quidem sensus, oportebit et scibile quod quidem sensibile esse, non est autem. Non enim omne scibile, sensibile etenim intelligibile quod datur scibilia

scibilia, quare non est genus sensibile, scibilis. Si autem hoc non, neque sensus scientiæ. Quoniam autem eorum, quæ ad aliquid dicuntur: alia quidem ex necessitate in eis, aut circa ea sunt, ad quæ dicuntur. Ut dispositio, & habitus, & commensuratio. In alio enim nullo possibile est esse, quæ dicta sunt, quam in eis, ad quæ dicuntur. Alia autem non necesse est in eis esse, ad quæ dicuntur. Contingit autem, quemadmodum scibile est in anima. Nihil enim prohibet sui scientiam habere animam. nõ necessarium autem. Possibile est enim & in alio esse hanc eandem. Alia vero simpliciter non contingit in eis esse, ad quæ dicuntur. Ut cõtrariũ in contrario, neque scientiam in scibili, nisi sit scibile anima, vel homo. Cõsiderare oportet, si quis in genere ponat, quod tale est, in non tali, ut si memoriam mansionem scientiæ dicat. Omnis enim mansio immanente, & circa illud, quare & scientiæ mansio in scientia. Memoria igitur in scientia, eo quod mansio scientiæ est. Hoc autem non cõtingit, memoria enim omnis in anima. Est autem qui dictus est locus, & ad accidens cõmunis. Nihil enim refert memoriæ genus mansionẽ dicere, aut accidere illi hoc. Nã si quouis modo est memoria mansio scientiæ, eadem aptabitur de ipsa ratio.

Dere eadem loci alij.

Caput. V:

Vrsum si habitum in actu posuit, aut actum in habitu, non est genus, quod tale est. Ut si sensum, motum per corpus. Siquidem sensus habitus, motus autem actus. Similiter autem & si memoriam habitum contentiuum opinionis dixerit: Nulla enim memo-
ria

ria habitus, sed magis actus est. Peccant autem et qui habitum in consequentem potentiam ordinant. Vt mansuetudinē cōinentiā iræ et fortitudinē & iustitiā, timorū, et lucrorū cōinentiā, siquidem fortis, & māsuetus perturbatione vacans dicitur. Continens autem, qui perturbatur, & non ducitur. Fortasse igitur talis potentia sequitur vtrunque, vt si perturbetur, nō ducatur. Verum continere non hoc est, hunc quidem fortem, illum autem mansuetum esse, sed omnino perturbari ab huiusmodi nihil. Aliquoties autem & quod sequitur quouis modo, & genus ponunt. Vt tristitiam, iræ & opinionem fidei. Vtraq; enim prædicta sequuntur quidem quodam modo assignatas species: neutrum tamen eorum genus est. Nam qui irascitur, contristatur: priore in eo tristitia facta, nō enim iræ tristitia, sed tristitia iræ causa est. Quare simpliciter iræ nō est tristitia, secūdu aut hæc, neque fides opinio. Contingit enim eandem opinionem etiam non credentem habere, non contingeret autem hoc, si fides esset species opinionis. Non enim contingit idem amplius permanere si ex specie omnino permutatum sit: quemadmodum nec idem animal quandoque hominem esse, & quandoque non. Siquis autē dicat ex necessitate opinātem etiam fidem habere, de equalibus opinio & fides dicitur. Quare nec sic erit genus. de pluribus enī oportet dici genus. Videndum autem, & si in aliquo eodem nata sint vtraque fieri. In quo enim species, & genus: vt in quo album, & color, & in quo Grammatica & disciplina. Si igitur quispiam verecundiam, timorem dixit, aut iram tristitiam, non accidit in eodem specie, & genus esse. nam verecūdia quidem in rationali, timor autem in irascibili. At tristitia in concu-

cibili. in hoc enim & voluptas, ira uero in irascibili. Quare nō sunt genera, quae assignata sunt. non enim in eodem cū speciebus nata sunt fieri. Similiter autē & si amicitia in concupiscibili: nō erit voluptas quaedam. Omnis enim voluptas irrationali. uti-
 lis autē hic locus, & ad accidens, & ad id, cui accidit. In eodem enim accidens, et cui accidit. Quare nisi in eodem uideatur, manifestum, quoniam non accidit. Rursum, si secundum quid, species dictum genus participat. Non enim uidetur secundū quid participari genus. Siquidem non est homo secundum quid animal, neque Grammatica secundum quid disciplina. similiter autem & in alijs. Considerandum igitur, si in aliquibus secundum quid participatur genus, ut si animal quod quidē sensibile, uel uisibile dicitur secundū quid enim sensibile, uel uisibile animal. Secundū corpus enim sensibile, & uisibile: secundum animā autem non quare non erit genus corpus uisibile et sensibile animalis. Latent autem quandoque & totum in partem ponētes, Ut animal corpus animatum. Nullo enim modo pars de toto praedicatur. Quare non erit genus corpus animalis, eo quod pars est. Videndum autē, si quid uituperandorū, aut fugiēdorū in potestate, aut in potēte posuit: ut sophistam, aut seductorem, aut furcē eum, qui possit aliena latenter surripere. Nemo enim praedictorū in eo quod possit horum aliquid, talis dicitur. Potest enim & deus & studiosus praua agere: non sunt autem tales, siquidem omnes prauis secundum electionem dicuntur. Insuper omnes potestates eorum sunt, quae sunt eligenda. Prauorum enim potestates eligende, eo quod deū & studiosū habere dicimus eas. Potētes enim dicimus eos esse, praua agere. Quare nullius uituperandi genus erit potestas

potestas. Si autem non accidet vituperandorum quiddam, eligendum esse. Nam erit quaedam potestas vituperabilis. Et si quid propter se honorabilem, vel eligibilem, in potestate, vel potente, vel effectiuo posuit. Omnis enim potestas, & omne potens, aut effectiuum propter aliud eligendum. Aut si quid eorum quae sunt in duobus generibus, vel pluribus, in altero posuit. Quaedam enim non est in uno genere ponere, ut fraudulentum, aut seductorem. Neque enim qui eligit, impotens autem, neque qui potest, at non eligens, seductor, aut fraudulentus. Sed qui utraq; hac habet. Quare non ponenda sunt in uno genere, sed in utroque eorum, quae dicta sunt. Insuper aliquoties econuerso, genus quidem, ut differentiam, differentiam autem, ut genus assignant. Ut stuporem, superabundantiam admirationis: & fidem, & vehementiam opinionis. Nam neque superabundantia, neque vehementia genus, sed differentia. Videtur enim stupor admiratio esse superabundans: & fides opinio vehemens. Quare genus admiratio & opinio est. Superabundantia autem, & vehementia, differentia. Praeterea si quis superabundantiam, & vehementiam, ut genus assignet, inanimata fidem facient, & stupefacient. Cuiusque enim vehementia & superabundantia illi adest, cuius est superabundantia, & vehementia. Si ergo stupor superabundantia est admirationis, aderit admirationi. Quare admiratio stupefaciet. Similiter autem & fides aderit opinioni, si vehementia quidem opinionis est. Quare opinio fidem faciet. Praeterea accidet, sic assignanti vehementiam, vehementem dicere, & superabundantiam, superabundantem. Est

LIBER QVARTVS.

Est enim quadam fides uehemens. si ergo fides uehementia est uehementia erit uehemens. Similiter autem et stupor quidam est superabundans. Si ergo stupor est superabundantia, superabundantia erit superabundans. Videtur autem neutrum horū, quemadmodum nec disciplina disciplinatum, nec motus motum. Quandoque autem peccāt, et passionem in genus quod passum est, ponentes, ut immortalitatem uitam sempiternam dicētes esse. Passio enim quadam uita, et accidens immortalitas uidetur esse. Quod autem uerum sit, quod dicitur, manifestum fiet, si quis admittat aliquem ex mortali fieri immortalem. Nul- lus enim dicit aliam uitam eum sumere, sed accidens aliquod, uel passionem eidem aduenire. Quare non genus uita immor- talitatis. Rursum si passionis, cuius est passio, illud genus dicit esse, ut uentum aerem motum. Magis enim motus aeris uen- tus. Aer enim idē permanet, et quādo mouetur, et quādo stat. Quare non est omnino aer uentus. Esset enim et non moto aere uentus. si quidē idem aer permanet, qui quidē erat uentus. Si- militer autē et in alijs huiusmodi. Si igitur et i hoc oportet admit- tere, quoniā aer motus est uentus: non tamen de omnibus huius- modi est assignandum, de quibus non verificatur huiusmodi ge- nus, sed de quibuscunq; uere predicatur assignatū genus. Nam in quibusdam non uidetur verificari, ut in luto, et niue. Ni- uem enim dicunt esse aquam coagulata. Lutum autem terrā humido temperatam. Est autem neque nix aqua, neque lutum terra. Quare neutrum assignatorum generum erit genus. Opor- tet enim genus semper verificari de omnibus speciebus. Simili- ter autem neque uinum est aqua putrefacta, sicut Empedocles dicit,

dicit: in ligno putruit unda, nam simpliciter non est aqua.

De re eadem loci alij. Caput. VI:

Insuper, si omnino (quod assignatum est) nullius est genus: manifestum enim quoniam neque eius, quod dictum est. Considerandum autem ex eo, quoniam nullo eorum differt specie, quae participant assignatum genus, ut alba. Non enim differunt specie haec adinuicem. Omnis autem generis sunt species differentes. Quare nullius erit album genus. Rursum, si quod omnia sequitur, genus, vel differentiam dixit. Plura enim sunt, quae omnia sequuntur ut ens, et unum, eorum sunt, quae omnia sequuntur. Si igitur ens genus assignauerimus, manifestum: quoniam omnium erit genus, siquidem praedicatur de eis. De nullo enim genus, nisi de speciebus praedicatur. Quare et unum species erit entis, accidit igitur de omnibus, de quibus genus praedicatur, et speciem praedicari, quoniam ens et unum de omnibus simpliciter praedicantur: oportet autem de paucioribus speciem praedicari. Si autem quod omnia sequitur differentiam dixit, peripicuum: quoniam vel de equalibus, vel de pluribus differentia, quam genus dicitur. Nam si et genus omnia sequitur, de equalibus. Sin vero non omnia sequatur genus, de pluribus differentia dicitur quam ipsum genus. Insuper si in subiecta specie est, quod assignatum genus dicitur, ut album in niue. Quare manifestum, quoniam non erit genus. De subiecta enim specie solum genus dicitur. Considerandum autem, et si non uniuocum sit genus speciei. De omnibus enim speciebus uniuoce genus praedicatur. Adhaec si generi, et speciei contrarium est, quando quod melius contrariorum est, in peiori genere ponit.

Accidet

LIBER QVARTVS.

Accidet enim reliquum in reliquo esse: si quidem contraria in contrarijs generibus sunt. Quare quod deterius est, in meliori erit. At videtur melioris, & genus melius esse. Et si eodem similiter ad utraq; se habente: in peiore, et non in meliore genere ponit, ut animam quod quidem agitationem, aut agitatum. Nam pari modo eadem statua, & agitata esse videtur. Quare si melius statua, in hoc oportet genere ponere. Præterea ex magis & minus: destruenti quidem si genus suscipit magis, species autem non suscipit nec ipsa, nec quod secundum ipsam dicitur, ut si virtus suscipit magis, & iustitia, & iustus. Dicitur enim iustus magis alter altero. Si igitur assignatum quidem genus magis suscipit, species autem non suscipit, neque ipsa, neque quod secundum ipsam dicitur, non erit genus, quod assignatum est. Rursum si quod magis videtur, vel similiter non est genus: manifestum, quoniam nec quod assignatum est. Vtilis autem hic locus in talibus maxime in quibus plura videtur de specie in eo, quod quid est predicata, & non determinatum est, neque habemus dicere quale nam eorum est genus. Ut de ira, & tristitia, & opinio parvipendencie in eo quod quid est predicari videtur. Contristatur enim iratus, & opinatur parvipendi. Eadem autem consideratio & in specie ad aliud aliquid comparanti. Si quod magis, vel similiter videtur esse in assignato genere, non est in genere manifestum, quoniam neque assignata omnino species erit in genere. Interimenti igitur quemadmodum dictum est, vendum. Astruenti vero, si quidem suscipit magis, quod assignatum est genus, & species, non utilis locus. Nihil enim prohibet utrorumque suscipientium non esse alterum alterius genus. Nā
 bonum

bonum & album suscipit magis, & minus, & neutrum est ne-
 utrius genus. Generum autem & specierum ad se inuicem com-
 paratio utilis, ut si similiter hoc & hoc genus, si alterum genus,
 & alterum. Similiter autem, & si quod minus & quod ma-
 gis. Ut si continētia magis potestas, quam virtus genus, virtus
 autem genus, & potestas. Eadem autem & de specie conuenie
 dici. Nam si similiter hoc & hoc propositi est species, si alterum
 species, & reliquum. Et si quod minus videtur, species est, et
 quod magis. Insuper ad construendum, per speciem, si de quibus
 assignatum est genus, in eo quod quid est, predicatur: non v-
 na existente assignata specie, sed & pluribus, & differentiibus:
 nam manifestum, quoniam erit genus. Si autem in assignato,
 species est, considerandum & si de alijs speciebus genus in eo quod
 quid est predicatur. Accidet enim rursus de pluribus, & diffe-
 rentibus idem predicari. Quoniam autem videtur quibusdam
 & differentia in eo quod quid est de speciebus predicari, separan-
 dum est genus a differentia utentibus, quae dicentur elementis.
 Primo quidem, quoniam genus de pluribus dicitur quam diffe-
 rentia dicitur. Deinde quoniam secundum ipsius quid est as-
 signationem magis conuenit genus quam differentiam dicere.
 Qui enim animal dicit hominem, magis indicat quid est homo,
 quam qui gressibile. Et quoniam differentia quidem qualita-
 tem generis semper significat, genus autem differentia, non.
 Qui enim dicit gressibile, quale quid dicit animal. Qui vero
 animal dicit, non dicit quale quid gressibile. Differentia igitur a ge-
 nere sit separanda. Quonia autem videtur musicum, quia musicum est,
 sciens

LIBER QVARTVS.

sciens esse, & Musica scientia quaedam est, & si ambulās, qua
 ambulat, mouetur, ambulatio motus quidam est? Considerandū
 in quo genere vult quippiam construere, dictum modum. Vt si
 scientiam, quod quidem fidem, si, sciens quatenus sit, fidit. Mani
 festum enim quod scientia fides quaedam erit. Eodem autem mo
 do & in alijs huiusmodi. Insuper quoniā quod sequitur aliquid
 semper, & non conuertitur, difficile est separare ab eo, quod est ge
 nus: si hoc quidem illud sequitur omne, illud vero hoc non omne:
 ut tranquillitatem quies, & numerum diuisibile, econuerso au
 tem non. Nam diuisibile non omne numerus, neque quies omnis,
 tranquillitas, ipso quidem est vtendum, ut genere, quod est se
 per consequens: cum non conuertatur alterum. Cum vel enim al
 terum se extendit non in omnibus, obsequendum. Instantia autē
 huius, quoniam non ens sequitur omne, quod fit. (Nam quod fit,
 non est) & non conuertitur. (Non enim omne quod
 non est, fit) attamen non est genus nō ens eius,
 quod fit. Simpliciter enī non sunt entis spe
 cies, De genere igitur (quemadmo
 dum dictum est) tran
 seundum:

 QVINTI TOPICORVM.

Aristotelis.

Demodis proprii. .Cap. I.

 Trum autem proprium an non proprium est, quod dictum est, per haec considerandum. Assignatur autem proprium aut per se, & semper, aut ad aliud, & aliquando. Per se quidem, ut hominis, animal mansuetum natura. Ad aliud autem, ut anime ad corpus, quoniam illa imparare nata, hoc autem parere. Semper autem, ut dei animal immortale. Aliquando vero, ut alicuius hominis ambulare in gymnasio. Sunt autem proprii, quod ad alterum assignatum est, aut duo problemata aut quatuor. Si enim de hoc quidem assignatum quippiam fuerit, de illo vero negatum, id ipsum: duo duntaxat problemata sunt, quemadmodum hominis ad equum proprium est, quoniam bipes est. Nam & quoniam homo non bipes est, argumentabitur quia bipes, & quoniam equus bipes. Vtrinque, utique remouetur proprium. Si vero de utroque utrunque assignatum fuerit & de utroque negatum, quatuor problemata erunt: ut hominis proprium ad equum, quoniam ille quidem bipes, hic autem quadrupes est. Nam & quoniam homo non bipes est, & quoniam esse quadrupes natus est, argumentari est, et quoniam equus bipes, & quoniam non quadrupes, possibile est argumentari. Quo libet igitur modo ostenso, interimitur, quod propositum est. Est autem per se quidem proprium, quod ad omnia assignatur, & ab omni separatur. Quemadmodum hominis animal mortale discipline susceptiuum. Ad aliud autem, quod non ab omni, sed ab aliquo statuto determinatur: ut virtutis ad disciplinam. Quoni

am illa quidem in pluribus, hæc autem in rationali solo, & in habentibus rationē nata est fieri. Semper autē, quod secundum ōne tempus verificatur: & nunquam relinquatur: quemadmodum animalis ex anima, & corpore compositum esse. Aliquando vero, quod secūdū aliquod tempus verificatur, & non ex necessitate semper consequitur, ut alicuius hominis deabulare in foro. Est autē ad aliud proprium assignare, differentiam dicere, aut in omnibus, & semper, aut ut plerūq; & in plurimis. Vt in omnibus quidem, & semper, quē admodū hominis propriū ad equū: quoniā bipes. Nā homo quidē & ōnis, & semper est bipes, equus autē nullus est bipes, et nunquā. Vt plerūq; vero, et in plurimis, quē admodum rationalis proprium est imperare ad concupiscibile, et irascibile, eo quod illud quidem imperat, hæc autem parent. Neq; enim rationale semper imperat, sed quandoque illi imperatur. Neque concupiscibili, & irascibili semper imperatur, sed etiam imperant quandoque, cum fuerit flagitiosa anima hominis. Propriorum autē, ea maxime logica sunt, quæ per se, & semper, & quæ ad alterū. Nā eius quidē, quod ad alterum est propriū plura problemata sunt, quemadmodum diximus & prius. Si quidem aut duo, aut quatuor ex necessitate fiunt problemata. Plures igitur orationes fiunt ad hæc. Quod aut per se, & seper est, ad multa est argumentari, & ad plura tēpora obseruare. Quod per se quidē ad multa, quoniā ad unumquodq; eorū, quæ sunt, cui oportet inesse proprium. Quare si nō ab ōni separat, nō erit bene assignatum proprium. Quod autē semper, ad plura tēpora est obseruare, & si non inest, & si non in fuerit, & si non in erit, nō erit proprium. Quod vero aliquādo, non ad alia quam ad illud, qd

nunc dicitur tempus, consideramus. Non igitur sunt orationes ad ipsum plures. Logicum vero hoc est problema, ad quod orationes sunt utique, et crebrae, et bonae. Ad alterum igitur proprium dictum, ex ijs, quae sunt de accidente locis, inspiciendum est, si huic quidem accidit, illi vero non. De ijs autem, quae sepe, et quae per se, per haec considerandum.

De locis proprii. Cap. II.

Quoniam quidem si bene assignatum est proprium an non bene, eius autem quod est bene, aut non bene, est unum quidem, si non per notiora, aut per notiora positum est proprium. Destructi quidem, si non per notiora. constructi vero, si per notiora. Eius autem, quod non per notiora, est hoc quidem, si omnino ignotius positum est proprium, quod assignavit ille cuius proprium dixit. Non enim erit bene positum proprium. Si quidem propter notitiam proprium facimus, discendi enim causa, et proprium, et definitiones facimus. Per notiora igitur accipiendum. Sic enim magis erit sufficienter cognoscere, ut puta, qui ponit ignis proprium esse simillimum animae, ignotiore quam ignis sit, utitur animae. Magis enim scimus quid est ignis quam quid animae. Non igitur erit bene positum proprium ignis, simillimum animae. Aliud autem, si non notius est hoc huic inesse. Oportet enim non solum notius esse, sed huic inesse notius esse. Nam qui non scit, si huic inest, neque si illi soli inest, cognoscet. Quare cum quodvis horum acciderit, obscurum sit proprium. Vt quia qui ponit ignis proprium, in quo primo anima nata est esse, ignotiore utitur, quam sit ignis. Eo quia ignotius est, si in hoc est anima, et si in hoc primo est. Non erit itaque bene positum proprium ignis, in quo primo anima nata est esse. Constructi autem, si per notiora positum est proprium: et si per notiora. secundum utrumque modum. Erit enim bene

et ij secundum

LIBER QVINTVS.

Secundum hoc propositum proprium. Nam constructiuorum locorum
 eius, quod bene, alij quidem secundum hoc solum, alij autem simplici-
 ter monstrabunt, quoniam bene: ut quia qui dixit animalis pro-
 prium sensum habere, per notiora, et notius assignauit proprium se-
 cundum utrumque modum, erit utique bene assignatum secundum hoc ani-
 malis proprium sensum habere. Deinde destruenti quidem, si aliquod
 nominum, quae in proprio sunt assignata, multipliciter dicitur, uel
 etiam tota oratio plura significat. Non enim erit bene positum proprium
 ut quoniam sentire multa significat, unum quidem sensum habere, al-
 terum autem sensum uti, non erit animalis proprium bene positum, quod na-
 tum est sentire. Quapropter non uideum est, neque nomine, quod mul-
 tipliciter dicitur, neque oratio proprium significare, quae plura signi-
 ficet, quia quod multipliciter dicitur, obscurum facit, quod dictum
 est, dubitante eo, qui debet argumentari quidnam dicit eorum, quae
 multipliciter dicuntur. Nam proprium dicendi gratia assignatur.
 Insuper autem ad haec necessarium est redargutionem aliquam fieri ijs,
 qui sic assignant proprium, quando in dissidente quispiam conficit
 syllogismum de eo, quod multipliciter dicitur. Construenti autem, si
 non plura significat neque nominum quippiam, neque tota oratio. Erit
 enim secundum hoc bene positum proprium, ut quia neque corpus plura si-
 gnificat, neque mobilissimum in superiore locum, neque totum, quod ex his
 compositum est, erit bene positum secundum hoc ignis proprium, cor-
 pus mobilissimum in superiorem locum. Deinde destruenti qui-
 dem, si multipliciter dicitur illud, cuius proprium assigna-
 tur, non determinatur autem, cuius eorum ponatur proprium.
 Non enim bene erit assignatum proprium, ob quas autem causas non
 manifestum est ex ijs quae prius dicta sunt. Nam eadem acci-
 dere

dere necessarium est, ut quia scire hoc plura significat, unum enim
 scientiam habere hoc, alterum autem scientia uti hoc: aliud ve-
 ro scientiam esse huius, aliud autem scientia uti huius? non erit eius,
 quod est scire hoc, bene assignatum proprium ullum, non determinato,
 cuius horum ponitur proprium. Construente vero, si non dicitur mul-
 tipliciter hoc cuius proprium ponitur, sed est unum, et simplex. Erit
 enim bene positum secundum hoc proprium, ut quia homo simpliciter
 dicitur, erit bene positum secundum hoc hominis proprium, animal man-
 suetum natura. Deinde destruente quidem, si frequenter dictum est idem
 in proprio. Sape enim latent hoc facientes et in propriis, quemad-
 modum et in terminis. Non erit autem bene positum quod hoc sustinet
 proprium. Cōturbat enim audientem, quod frequenter dicitur.
 Obscurum igitur necesse est fieri, et ad haec nugari videntur. Eue-
 niet autem frequenter idem dicere duobus modis: uno quidem, quando
 nominaverit frequenter idem, ut si quis proprium assignet ignis, cor-
 pus tenuissimum corporum. Hic enim frequenter dixit corpus. Secun-
 do autem si quis assumat orationes pro nominibus, ut si quis reddat ter-
 re proprium, substantiam, quae maxime corporum secundum naturam
 fertur in inferiorem locum. Deinde assumat pro corporibus, huius-
 modi substantias. Unum enim et idem est corpus, et huiusmo-
 di substantia, erit ergo hoc modo substantia frequenter dicta.
 Quare neutrum erit bene positum proprium. Construente vero, si
 nullo utitur frequenter nomine eodem. Erit enim secundum hoc be-
 ne assignatum proprium, ut quia qui dixit hominis proprium, animal
 disciplinae susceptivum, non usus est frequenter eodem nomine: erit
 utique secundum hoc bene assignatum hominis proprium. Deinde de-
 struente quidem, si tale aliquod assignavit in proprio nomine, quod omni-
 bus

LIBER QVINTVS.

bus inest. inutile enim erit, quod non separat ab aliquibus. Quod autem in proprijs dicitur, separare oportet, quemadmodum, et quae in terminis. Non igitur erit bene positum proprium. Ut quia qui posuit scientiae proprium opinionem indissolubilem a ratione unum existens, tali aliquo usus est in proprio (uno inquam) quod omnibus inest, non erit, utique bene positum scientiae proprium. Astringenti autem, si nullo usus est communi, sed quod ab aliquo separat, erit bene positum secundum hoc proprium, ut quia qui dixit animalis proprium animam habere, nullo usus est communi erit secundum hoc bene positum proprium animalis, animam habere. Deinde destruenti quidem si plura propria assignat eiusdem non determinans, quoniam plura ponit. Non enim erit bene positum proprium. Nam quae eademmodum nec in terminis oportet praeter eam (quae indicat, substantiam orationem adiungere quippiam plusculum, sic nec in proprijs praeter eam (quae facit proprium, quod dictum est orationem quicquam assignandum. Inutile enim sit eiusmodi, ut quia qui dixit proprium ignis, tenuissimum. Et leuissimum, plura assignavit propria virum quae enim de solo igne verum est dicere) non erit bene positum proprium ignis, corpus subtilissimum, et leuissimum. Astringenti vero, si non plura eiusdem propria assignavit. Sed unum erit secundum hoc bene positum proprium, ut quia qui dixit humidum proprium, corpus, quod in omnem figuram ducitur, unum assignavit proprium, et non plura, erit secundum hoc bene positum humidum proprium. Deinde destruenti quidem, si eodem usus est, cuius proprium assignavit, aut aliquo eorum, quae sunt illius. Non enim erit bene positum proprium, nam discendi gratia assignatur proprium. Idem

autem eidem similiter ignotum est, id autem quod aliquid co-
 rru est, quae sunt eius, posterius est. Non igitur est notius. Quare non
 fit, ut per haec quispiam magis quippiam discat, ut quia qui dixit
 animalis proprium, substantiam, cuius species est homo, aliquo usus
 est eorum, quae sunt animalis, non erit bene positum proprium. Con-
 struenti autem si neque eodem, neque eorum, quae sunt ipsius aliquo,
 utitur. Erit enim bene secundum hoc proprium positum. Vt quia
 qui posuit animalis proprium, ex anima et corpore compositum es-
 se, neque eodem, neque eorum, quae sunt ipsius aliquo utitur, erit
 utique bene secundum hoc assignatum animalis proprium. Eodem
 autem modo, et in alijs considerandum est, quae non faciunt, vel
 faciunt notius, destruenti quidem, si aliquo usus est, aut opposito
 aut omnino simul natura, aut posteriore aliquo. Non enim erit
 bene positum proprium. Nam oppositum simul natura, quod au-
 tem simul natura, et posterius, non efficit notius. Vt quia qui di-
 xit boni proprium, quod malo maxime opponitur: opposito est usus
 boni: non erit profecto bene assignatum boni proprium. Construente autem
 si nullo usus est, neque opposito: neque omnino simul natura, neque pos-
 teriore. Erit enim secundum hoc bene assignatum proprium. Vt quia
 qui posuit disciplinae proprium, opinionem maxime facientem fide, nul-
 lo usus est neque opposito, neque omnino simul natura, neque postero-
 re: erit secundum hoc bene positum disciplinae proprium. Deinde destruente
 quidem: si non quod semper sequitur, proprium assignauit: sed id,
 quod fit quandoque non proprium, non enim erit bene dictum proprium.
 Nam neque in quo comprehendimus inesse ipsum, de hoc et nomen ex
 necessitate verificatur: neque in quo comprehenditur non inesse, de hoc ex
 necessitate non dicitur nomen. Quare non erit bene positum proprium. In
 super

LIBER QVINTVS.

sup aut ad hac, neq̄ quādo quisquā assignauerit propriū: erit ma-
 nifestū si inest: si quidē tale est, ut quod ipsum relinquere possit.
 Non igitur erit clarū esse proprium. Vt quia qui posuit animalis
 propriū moueri quandoque, & stare: tale assignauit proprium,
 quod est quandoque non proprium: nequaquā erit bene positum
 propriū. Astruenti vero, si quod ex necessitate semper est, propri-
 um assignauit. Erit enim bene positum secundum hoc proprium
 Vt quia qui posuit virtutis proprium, quod habentem facit stu-
 diosum, quod semper sequitur: proprium assignauit, erit utique
 secundum hoc bene assignatum virtutis proprium. Deinde des-
 truenti quidem, si quod est nunc proprium assignans. Nō deter-
 minauerit, quoniam nunc proprium assignat: non enim erit bene
 positum proprium. Primum quidem, quia quod prater consuetu-
 dinem sitōne: semper determinatione indiget. Solent autē ut plu-
 rimū omnes, quod semper sequitur, proprium assignare. Secūdo
 autem, quia immanifestus est, qui non determinauerit: si quod
 nunc est proprium, voluerit ponere. Non igitur danda est incre-
 pationis occasio. Vt quia qui posuit alicuius hominis proprium,
 sedere cum aliquo homine quod nunc proprium est, posuit, nō be-
 ne proprium assignauit, si non determinans dixerit, quoniā nunc
 Construenti autem, si nunc proprium assignans, determinādo po-
 suit, quoniam nunc proprium posuerit. Erit enim bene positum se-
 cundum hoc proprium. Vt quia qui dixit cuiusdam hominis pro-
 prium ambulare nunc alicubi, distinguens posuit hoc, bene erit po-
 situm proprium. Deinde destruenti quidē, si tale assignauit pro-
 prium: quod manifestum non est aliter inesse, quam sensu. Non
 enim erit bene positum proprium. Nam omne sensibile extra sen-
 sum

sum factum, immanifestum fit. Latens enim est, si adhuc inest eo, quia sensu solum cognoscitur. Erit autem verum hoc in ijs, quae non ex necessitate semper consequuntur. Vt quia qui posuit solis proprium, astrum, quod fertur super terram lucidissimum, tali usus est in proprio (super terram inquam ferri) quod sensu cognoscitur: non erit utique bene solis assignatum proprium. Immanifestum enim erit, cum accidet sol, si adhuc feratur super terram: eo quia nos tunc deseruimus sensum. Construenti vero, si tale assignauit proprium, quod non sensu est manifestum, aut cum sit sensibile, ex necessitate inesse manifestum est. Erit enim secundum hoc bene positum proprium. Vt quia qui posuit superficiei proprium, quod primum coloratum est, sensibili quidem aliquo usus est (coloratum esse inquam) tali quidem, quod manifestum est inesse semper, erit secundum hoc bene assignatum superficiei proprium. Deinde destruenti quidem terminum ut proprium assignauit. Non enim erit bene positum proprium. nam non oportet indicare quod quid est esse, proprium. Vt quia qui dixit hominis proprium, animal gressibile bipes, quod quid est esse significans assignauit, hominis proprium: non utique erit hoc hominis proprium bene assignatum. Construenti autem, si quod conuersum quidem praedicatur, assignauit proprium, non autem quod quid est esse indicans. Erit enim secundum hoc bene assignatum proprium: ut quia qui posuit hoc proprium animal mansuetum natura, quod conuersum quidem praedicatur, assignauit proprium, non quod quid est esse quidem indicans, erit secundum hoc bene assignatum proprium hominis. Deinde destruenti quidem, si non in quod quid est ponens, assignauit proprium, oportet

ret enim in proprijs, quemadmodum in terminis, primo assignari genus, deinde sic iam addere reliqua, & separare. Quare quod non hoc modo positum est proprium, non erit bene assignatum. Vt quia, qui dixit animalis proprium, animam habere, non posuit in quod quid est animal, non erit bene positum animalis proprium. Construenti vero, si quis in quod quid est ponens eius, cuius proprium assignavit, reliqua ad iungit. Erit enim secundum hoc bene assignatum proprium. Vt quia qui posuit hominis proprium, animal discipline susceptibile, in quod quid est ponens, assignavit proprium, erit secundum hoc bene positum proprium hominis. Vtrum igitur bene, an non bene assignetur proprium per haec inspicendum.

De proprio loci alij.

Cap. III.

Mtrum vero proprium est omnino, quod dictum est, an non proprium, ex his considerandum. Nam simpliciter construentes proprium, quoniam bene positum est, loci idem erunt ijs, qui proprium omnino faciunt. In illis igitur dicentur. Primum ergo, destruenti quidem inspicendum ad unumquodque eorum, cuius proprium assignavit. Vt si nulli inest, aut si non de hoc verificatur, aut si non est proprium, cuiusque eorum secundum illud, cuius proprium assignavit. Non enim erit proprium, quod positum est esse proprium. Vt quia de Geometria non verificatur indeceptibilem esse ab oratione, nam decipitur Geometria cum pseudographiam facit, non erit hoc scientis proprium non decipi ab oratione. Construenti autem, si de omni verificatur, & qua de hoc verificatur. Erit enim proprium, quod positum est esse proprium, ut quia animal discipline susceptibile

propriū de omni homine verificatur, & qua homo, erit hominis pro-
 priū animal disciplina susceptiū. Est aut locus hic destruēti qui-
 dē, si non de quo nomē, & oratio verificatur. Et si nō de quo ora-
 tio, & nomē verificatur. Cōstruēti aut, si de quo nomē, & ora-
 tio, & si de quo oratio, & nomē predicatur. Deinde destruēti
 quidē, si non de quo oratio, & nomē verificatur, & si nō de quo
 nomē, & oratio verificatur. Nō enī erit propriū, quod positiū est
 proprium. Vt quia animal quidē disciplina susceptiū verifica-
 tur de deo, homo aut non predicatur, nō erit hominis propriū, ani-
 mal disciplina susceptiū. Construēti aut, si de quo oratio, & no-
 mē predicatur, et si de quo nomē, & oratio predicatur. Erit enī
 proprium, quod positiū est propriū, ut quia de quo animā habere,
 verificatur animal, & de quo animal, animam habere, erit ani-
 mam habere animalis proprium. Deinde destruēti quidem, si
 subiectum proprium assignauit eius, quod in subiecto esse dici-
 tur. Non enim erit proprium, quod positum est esse proprium.
 Vt quia qui posuit propriū subtilissimi corporis ignem, subiectū
 assignauit predicati proprium, non erit ignis corporis subtilissi-
 mi proprium. Propter hec vero non erit subiectum eius,
 quod in subiecto esse dicitur, proprium, quoniam idem esset plu-
 rium, & differentium specie proprium. Eidem enim plura
 quedam discrepantia specie insunt: de solo dicta, quorum erit
 omnium proprium, quod subiectum est, si quis hunc in modum
 ponat proprium. Construēti vero, si quod in subiecto est,
 assignauit proprium subiecti. Erit enim proprium: quod
 positum est, non esse proprium, siquidem de solo predi-
 catur (ut dictum est) proprium. Vt quia qui dixit ter-

LIBER QUINTVS.

re proprium, corpus grauissimū, speciei subiecti assignauit pro-
prium, quod de sola dicitur re: et ut propriū predicatur, erit ter-
re propriū recte positum. Deinde destruēt quidē, si secundū par-
ticipationem assignauit proprium. Non enim erit propriū, quod
positum est esse propriū. Nam quod secundum participationem
inest, in quod quid erat esse conducit. Erit autem huiusmodi dif-
ferentia quedam de aliqua specie dicta. Ut quia qui dixit ho-
minis proprium, gressibile bipes. Secundum participationem as-
signauit proprium non erit utique proprium hominis gressibile
bipes. Construēti autem, si non secundū participationem assi-
gnauit propriū: neque quod quid erat esse indicans cōuersim præ-
dicata re. Erit enim proprium, quod positum est esse proprium
Ut quia qui posuit animalis proprium quod natū est sentire, neq̄
secundum participationem assignauit propriū, neque quod quid
erat esse indicans, conuersim re prædicata: erit utique quod senti
re natum est, animalis proprium. Deinde destruēti quidem si
non contingit simul inesse proprium, sed vel posterius, vel pri-
us quam nomen, cuius est. Non enim erit proprium quod positum
est esse proprium: aut nunquam, aut non semper. Ut quoniam
contingit alicui prius fore, et posterius ambulare per forū, quam
quod homo, non erit ambulare per forum hominis propriū, aut
nunquam: aut non semper. Construēti autem, si simul ex neces-
sitate semper inest: cum neque terminus, neque differentia sit. E
rit enim proprium, quod positum est forsitan non esse proprium:
ut quia animal discipline susceptiuum simul ex necessitate sem-
per est. Et id, quod est homo: cum neque differentia sit, nec termi-
nus, erit animal discipline susceptiuum hominis proprium. De
inde

inde destruenti quidem: si eorundē, quae eadem sunt, non est idem
 proprium. Non enim erit propriū: quod positum est esse propriū
 Vt quia non est propriū profsequendi, apparere quibusdam bonū.
 neque eligendi erit utique proprium, apparere quibusdam bonū.
 Idem enim est profsequendum: & eligendum. Construenti autē
 si eiusdem quatenus idem est, idem est proprium. Erit enim pro-
 prium, quod positum est non esse proprium. Vt quoniam hominis
 quae homo est, dicitur proprium tripartitam animam habere, et
 viri, quatenus vir est: erit utiq; proprium hominis tripartitam
 animā habere. Vtilis autem locus hic & in accidente est. nā ijs-
 dem in eo quod eadem sunt, eadē oportet inesse, vel nō inesse. De
 inde destruenti quidem, si eorum, quae sunt eadē specie, non idem
 semper specie proprium est. Neq; enim eius quod dictum est, erit
 proprium, quod positum est esse proprium. Vt quia idem est spe-
 cie homo, et equus. Non semper autem equi est propriū stare a se,
 nec hominis erit proprium moueri a se. Idē enim est specie moue-
 ri, & stare a se, quatenus utriq; eorum, Ut animal est, accidit:
 Construenti vero, si eorum, quae sunt eadem specie idem semper
 specie sit propriū. Erit enim proprium, quod positum est non esse
 proprium. Vt quia hominis est proprium esse gressibile bipes: &
 auis erit proprium esse volatile bipes. Vtrunque enim horum est
 idem specie, quatenus illa quidem sub eodem sunt genere species,
 cum sint sub animali, haec autem, ut generis differentiae anima-
 lis. Hic autem locus falsus est, quando alterum quidem eorum
 quae dicuntur, uni alicui soli speciei inest, alterum vero inest plu-
 ribus, quemadmodum gressibile quadrupes. Quoniam autem
 idem & diuersum multipliciter dicitur labor est Sophistice as-
 sumenti

LIBER QVINTVS.

sumēti vnius assignare, & solius alicuius proprium, Nam quod
 inest alicui, cui accidit aliquid, & accidenti inest sumpto cum
 eo, cui accidit. Vt qđ inest homini, & albo homini inest, si fue-
 rit albus homo, & quod albo homini inest, inest & homini. Ca-
 lumniabitur autem aliquis multa propria, subiectum aliud
 quidem per se faciens, aliud autem cum accidente. Vt aliud
 quidem hominem esse dicens, aliud vero album hominem. In-
 super etiam diuersum faciens habitum, & quod secundum ha-
 bitum dicitur. Nam quod habitui inest, & ei quod secundum
 habitum dicitur, inest. Et quod ei (quod secundum habitum di-
 citur) inest, & habitui inest. Vt quoniā sciēs secundū scientiam
 dicitur affici, non erit scientiæ proprium indissolubile a ratione,
 nam & sciens erit indissolubilis a ratione. Construēti autem,
 dicendum: quoniam non est diuersum simpliciter id cui accidit,
 & accidens cum eo, cui accidit sumptum. Sed aliud dicitur, eo
 quod diuersum sit ipsis esse. Non enim est idem homini, & esse
 homini, & albo homini, & esse albo homini. Præterea autem cō-
 siderandum est ad casus dicendi, quoniam neque sciens est indis-
 suasibile a ratione sed indissuasibilis a ratione, neq; sciētia indis-
 suasibile, sed indissuasibilis a ratioē. Nā ei qui ōnino inest, ōni-
 no est aduersandū. Deinde destruēti quidē, si quod natura in-
 est, volēs assignare, hoc modo ponit secundum locutionē, ut quod
 semper inest, significet. Videbitur enim moueri quod positum
 est, proprium esse. Vt quia qui dixit hominis proprium bipes,
 vult quidem quod natura inest, assignare: significat autem locu-
 tionem quod semper inest, non erit hominis proprium bipes. Non
 enim omnis homo est duos pedes habens. Construēti autem, si
 vult

vult quod natura inest, proprium assignare, & locutione hoc modo significat. Non enim movebitur secundum hoc proprium, ut quia hominis proprium assignavit animal disciplina susceptuum, & vult, & dictione significat id, quod natura est proprium, non movebitur secundum hoc, ut non sit hominis proprium animal disciplina susceptuum. Insuper quaecunque dicuntur, ut secundum aliud aliquid primum, aut ut primum ipsum, labor est assignare talem proprium. Nam si eius proprium assignavit, quod est secundum aliud aliquid, & de primo verificabitur. Si autem primi posuerit, & de eo predicabitur, quod est secundum aliud. Vt si quis assignet superficiei proprium coloratum esse, & de corpore verificabitur coloratum esse. Si autem corporis, & de superficie predicabitur. quare non de quo oratio, & nomen verificabitur. Accidit autem in quibusdam proprijs plerunque fieri aliquid peccatum, propter hoc quod non determinetur, quomodo & quorum ponit quis proprium. Omnes enim conantur assignare proprium, aut quod natura inest, ut hominis bipes, aut quod nunc inest, ut hominis alicuius quatuor digitos habere, aut specie, ut ignis subtilissimum, aut simpliciter, ut animalis vivere. Aut secundum aliud ut anime prudens, aut ut primum, quemadmodum ratiocinativus prudens, aut ut in eo quod habet, ut scientis indissuasibile a ratione) (nihil enim aliud quam habendo aliquid erit indissuasibile a ratione aut in eo quod habetur, ut scientie indissuasibile a ratione, aut in eo quod participatur, ut animalis sentire. Scit enim & aliud quid, ut homo sed participans iam hoc sentit, aut in eo quod participat, ut alicuius animalis vivere. Qui igitur non addit natura, peccat eo quod contingit quod natura inest, non inesse illi, cui natura inest: ut ho-

minis

minis duos pedes habere. Qui vero non determinat, quoniā nūc
 inest: quod inest nunc, assignat, quoniam non erit tale, quale nunc
 inest id. Vt quatuor digitos habere hominem. Qui autem non
 indicat, quoniam ut primum, aut ut secundum aliud ponit, quo-
 niam non de quo oratio, et nomen verificabitur. Vt coloratum
 esse, siue superficiei, siue corporis assignauerit proprium. Qui etiā
 nō predicat, quoniam aut in eo quod est habere, aut in eo, quod est
 haberi: proprium assignauit: non enim erit proprium, quod assi-
 gnatum est. Nam meriti (si in eo quod habetur, assignauit propri-
 um) etiam habenti: et ei, quod habetur, ut in
 dissuasibile a ratione scientie vel scientis positum proprium. Qui
 etiam non presignificat in eo quod participat aut participatur.
 nam et aliis quibusdam meriti proprium. Si enim in eo quidem,
 quod participatur: assignauit, participantibus meriti: Si autē in
 eo, quod participat, is, quae participantur. Vt si alicuius animalis
 posuerit uiuere proprium. Qui non diuidit etiam id, quod specie
 inest. Quoniam uni soli meriti eorum, quae sub eo sunt, cuius pro-
 prium ponit. Nam quod est secundum superabundantiam, uni
 soli inest, ut ignis leuissimum. Aliquoties autē et specie addēs,
 peccat. Nam oportebit unam speciem esse eorum, quae dicuntur,
 quando specie addiderit. Hoc autem in quibusdam non accidit,
 ut neq; in igne. Non enim est una species ignis, diuersum est enī
 specie carbo, et flamma, et lux cum unumquodq; horū sit ignis:
 propter hoc non oportet, quando specie additur, diuersam esse spe-
 ciem eius, quod dicitur, quoniam hic quidē magis, illis aut minus
 meriti, quod dictum est proprium, ut in igne subtilissimum. Sub-
 tiliior enim est lux carbone, et flamma. hoc autem non oportet fie-

ri, quando non $\&$ nomen magis predicatur, de quo oratio magis verificatur. Si autem non, non erit de quo oratio magis. Insuper autem ad hęc idem esse accidit proprium $\&$ eius quod simpliciter, $\&$ eius, quod maxime in eo, quod est simpliciter tale. Vt in igne se habet subtilissimum, nam $\&$ lucis, et ignis simpliciter erit hoc ipsū propriū. Subtilissima enī est lux. Cū igitur alius sic assignat propriū, argumētandū sic ei, aut nō dāda est hęc instātia, sed statim cū ponit propriū, determinādū est quo modo ponit proprium. De proprio loci alij. Caput. III.

DEinde destruenti quidē, si idē eiusdē proprium posuit. Nō enim erit propriū, quod positū est esse propriū. Nā idē eidē ōne, quid est esse indicat. Quod autem quid est esse indicat, non proprium, sed terminus est. Vt quia qui dixit honesti proprium decens esse, idem eiusdem proprium assignauit (idem enim est honestum $\&$ decens) non utique erit decens honesti proprium. Construenti autem si non idem quidem eiusdem proprium assignauit, cum conuersim predicatū posuit. Erit enim proprium, quod positum est nō esse proprium. Vt quia qui posuit animalis proprium id, quod substantia animata, non idem quidem eiusdem proprium posuit, $\&$ conuersim predicatum assignauit, $\&$ erit animalis proprium substantia animata. Deinde in similaribus considerandū est, destruenti quidem, si quod totus est proprium, non verificatur de parte, aut si quod partis est proprium non dicitur de toto. Non enim erit proprium, quod positum est esse proprium. Accidit autē hoc in aliquibus fieri. Assignabit enim utiq; aliquis in similaribus propriū: aliquotie squidē ad totū respiciēs, aliquoties

LIBER QVINTVS.

aut ad id, quod secundum partem dicitur: ipse seipsum sciens. At erit neutrum recte assignatum, ut ad totum quidem, quia qui dixit maris proprium plurimam aquam salis: alicuius quidem similarium posuit proprium. Tale autem assignauit, quod non verificetur de parte: (non enim erit quoddam mare plurima aqua salis) non utique erit maris proprium plurima aqua salis. Ad partem autem, ut quia qui posuit aeris proprium, respirabile: similarium quidem alicuius dixit proprium: tale autem assignauit, quod de aliquo aere verum est, de toto autem non dicitur (non enim uniuersus aer respirabilis) non erit utique aeris proprium respirabile. Construente vero, si verificatur quidem de unoquoque similarium, quod est proprium eius secundum totum, erit proprium, quod positum est non esse proprium, ut quia verificatur de omni terra deorsum ferri, secundum naturam. Est autem hoc proprium alicuius terrae secundum terram (secundum enim terram & id quod est terra esse) erit utique terrae proprium deorsum ferri secundum naturam. Deinde ex oppositis considerandum est: primum quidem ex contrariis, destruente quidem, si contrarium non est contrarium proprium, neque utique contrarium erit contrarium proprium, ut quia contrarium est iustitia quidem iniustitia. Optimum autem pessimum. Non est autem iustitia proprium optimum, non erit iniustitia proprium pessimum. Construente autem si contrarium contrarium proprium est, & contrarium contrarium proprium erit: ut quia contrarium est bono quidem malum, eligendo autem fugiendum: est autem boni proprium eligendum, erit mali proprium fugiendum. Secundum autem ex iis, quae ad aliquid sunt: destruente quidem, si hoc quod ad aliquid est, eius, quod est ad aliquid, non est proprium, neque utique hoc, quod ad aliquid est, eius, quod ad aliquid est, erit

propriū. Vt quia dicitur duplū quidē ad dimidiū, superans autē
 ad superatum: non est autem dupli proprium superans, non e-
 rit dimidiij proprium superatum. Construenti autem, si eius,
 quod est ad aliquid hoc quod est ad aliquid, est proprium, &
 eius, quod est ad aliquid, id, quod est ad aliquid: erit propri-
 um. Vt quia dicitur duplum quidem ad dimidium id esse,
 quod duo ad unum: est autem dupli proprium, ut duo ad u-
 num, erit dimidiij proprium, ut unum ad duo. Tertium
 autem, desiruenti quidem, si ipsius habitus, id quod secundum
 habitum dicitur, non est proprium, neq; utiq; priuationis, id
 quod secundū priuationē dicitur, erit propriū. Et si priuationis,
 id, quod secundū priuationē dicitur, non est propriū, neq; habitus
 ipsius, id, quod secundū habitum dicitur, erit proprium. Vt quia
 non dicitur surditatis proprium insensibilitatem esse (& enim
 alijs cōmunis est) neque ipsius auditus erit proprium sensū esse.
 Construenti vero, si quod secundum habitum dicitur, est ipsius
 habitus propriū, & priuationis, id, quod secundū priuationē di-
 citur, erit proprium, & si priuationis, id quod secundū priuatio-
 nē dicitur est propriū, & ipsius habitus id, quod secundū habitū
 dicitur, erit propriū. Vt quia visus est proprium videre secun-
 dum quod habemus visum, erit cecitatis proprium non videre
 secundum quod non habemus visum, nati habere. Deinde ex af-
 firmationibus & negationibus, primum quidem ex ipsis, quæ
 predicantur. Est autem locus hic utilis desiruenti tantum.
 Vt si affirmatio, vel quod secundum affirmationem dicitur, e-
 ius est proprium, non erit utique eius negatio, neq; quod secundū
 negationē dicitur propriū. Si autē sit negatio, aut quod secundū

negationem dicitur proprium, eiusdem non erit affirmatio, neq; quod secundum affirmationem dicitur, proprium: Ut quia proprium animalis est animatum, non erit animalis proprium, non animatum. Secundum etiam ex predicatis, vel etiam non predicatis, & de quibus predicatur, vel non predicatur: destruenti quidem, si affirmationis affirmatio non est proprium, neq; negatio negationis erit proprium. Et si negatio negationis non est proprium, neq; affirmationis affirmatio erit proprium: Ut quia non est proprium hominis animal, neq; non hominis proprium erit non animal. Si autem non hominis, non videtur proprium non animal, neq; hominis erit proprium animal. Construenti autem, si affirmationis affirmatio est proprium, et negatio negationis erit proprium. Si autem negationis negatio est proprium, et affirmatio affirmationis erit proprium. Ut quia non animalis est proprium non viuere, erit animalis proprium viuere. Et si animalis proprium videtur viuere, & non animalis proprium videbitur non viuere. Tertium autem ex ipsis subiectis, destruenti quidem, si quod assignatum est proprium, affirmationis est proprium, non erit & negationis proprium. Si autem negationis est proprium quod assignatum est, non erit affirmationis proprium, ut quia animalis proprium est animatum, non animalis proprium non erit animatum. Construenti vero, si assignatum proprium non est affirmationis proprium, erit negationis. At hic locus deficit, nam affirmatio negationis, et negatio affirmationis non est proprium. Quando quidem affirmatio negationi omnino non inest. Negatio autem affirmationi inest quidem, at non ut proprium inest. Deinde ex ijs, quae ex opposito diuiduntur: destruenti quidem, si eorum, quae ex opposito di-

uidi

uiduntur, nullum illius reliquorum ex opposito diuisorum est proprium, neque profecto quod positum est, erit proprium eius, cuius positum est proprium, Vt quia animal sensibile nullius aliorum mortaliu animalium est proprium, nec animal intelligibile erit dei proprium. Construenti autem, si ceterorum, quae ex opposito diuiduntur, quoduis, est proprium talium quorūcūque eorū, quae ex opposito diuiduntur, erit profecto reliquū eius propriū, cuius positū est nō esse propriū: ut quia prudentiae est propriū per se natū esse rationalis uirtutē esse, et aliarū uirtutū sic uniuscuiusq; sumpta, erit temperantiae propriū per se natū esse concupiscibilis uirtutē esse. Deinde ex casibus: destruēti quidē, si casus nō est propriū neq; profecto casus erit propriū casus, ut quia nō est eius, qd est iuste propriū id qd bene, neq; iusti propriū erit bonū. Construenti autem, si casus casus est proprium, erit profecto et casus casus propriū. Vt quia hominis est proprium gressibile bipes, et homini erit propriū gressibili bipede dici. Non solum autem in eo, quod dictum est secundum casus est considerandum, sed et in oppositis, ut in prioribus locis dictum est. Destruenti quidem si oppositi casus, non est proprium oppositi casus, neq; utique oppositi casus erit propriū oppositi casus: ut quia non est eius, quod est iuste, proprium, quod bene, neque iniuste erit proprium, quod male. Construenti uero, si oppositi casus est proprium oppositi casus, erit et utique oppositi casus proprium oppositi casus. Vt quia honesti est propriū optimum, et inhonesti erit proprium pessimum. Deinde ex ijs, quae similiter se habent. Destruenti quidem, si quod similiter se habet, eius, quod similiter se habet, non est proprium, neque utique quod similiter se habet, eius quod similiter habet, erit proprium

LIBER QVINTVS.

prium. Vt quia similiter se habet ad extruendū edificium edifica-
 tor, & medicus ad efficiendam sanitatem. Non est autem pro-
 prium medici efficere sanitatem, neq; edificatoris erit proprium
 extruere edificium. Construenti autem, si quod similiter se
 habet, erit proprium eius, quod similiter se habet, erit utique
 & quod similiter se habet eius, quod similiter se habet propri-
 um. Vt quoniam similiter se habet medicus ad id, quod est
 esse effectiuum sanitatis, & ludī magister ad id, quod est esse
 effectiuum bonæ habitudinis. Est autem proprium magistri
 ludī esse effectiuum bonæ habitudinis, erit proprium & medi-
 ci esse effectiuum sanitatis. Deinde ex ijs, quæ eodem modo se
 habent, destruenti quidem, si quod eodem modo se habet eius,
 ad quod eodem modo se habet, non erit proprium, neque utique
 quod eodem modo se habet eius ad quod eodem modo se habet,
 erit proprium. Si autem eius ad quod eodem modo se habet, id,
 quod eodem modo se habet, est proprium, eius non erit pro-
 prium, cuius positum est esse proprium. Vt quia eodem modo se
 habet prudentia ad honestū & turpe, eo quia disciplina utriusq;
 eorū est: non est autē prudentia proprium disciplinā esse honesti,
 non utiq; erit propriū prudentie disciplinam esse turpis. Si ve-
 ro est proprium prudentie disciplinam esse honesti, non erit pro-
 prium eiusdem disciplinam esse turpis. Impossibile est enim eiusdē
 plura esse propria. Construenti veronihil locus iste utilis. Nā
 quod eodem modo se habet unum ad plura comparatur. Dein-
 de destruenti quidem, si quod secundum esse dicitur, non est eius,
 quod secundū esse dicitur, propriū. Nā neq; secundū corrūpi, eius qd est
 secundū corrūpi neq; secundū generari, eius quod secundū generari
 dicitur.

dicitur, erit propriū. Vt quia non est hominis propriū esse animal
 neq; eius, quod est hominem generari, erit proprium generari ani-
 mal, neq; eius, quod est hominem corrūpi, erit proprium corrūpi
 animal. Eodem autem modo accipiendum est ex generari ad
 esse, et corrūpi et ex corrūpi ad esse, et generari, quēadmodū dictū
 est nūc, ex esse ad generari, et corrūpi. Construētī autem, si eius
 quod est secundum esse, ordinatum est. (Est autem per se ordina-
 tum proprium) nam et eius quod secundū generari dicitur, erit
 hoc, quod secundum generari dicitur, proprium. Et eius quod se-
 cundum corrumpi, hoc quod secundum corrumpi est assignatum.
 ut quia hominis est proprium esse mortalem, et eius quod est ge-
 nerari hominem, erit proprium generari mortalem, et eius, quod
 est corrumpi hominē, corrumpi mortalem. Eodem autem modo
 accipiendum est et ex generari, et corrumpi et ad esse, et ad
 ipsa ex ipsis, fieri quemadmodum et in destruētī dictum est.
 Deinde inspiciendum ad ideam positi, destruētī quidem, si idea
 non inest, aut si non secundum hoc, secundum quod dicitur de illo
 cuius proprium assignatum est. Non enim erit proprium, quod
 positum est esse proprium. ut quoniam ipsi homini non inest im-
 mobilitas, qua homo est, sed qua idea, non erit hominis proprium
 immobilitas. Construētī autem, si idea inest, et secundum hoc
 inest, qua dicitur de illo ipso, cuius positum est non esse proprium.
 Erit enim proprium quod positum est non esse proprium, ut
 quoniam inest animali ex anima et corpore compositum esse,
 et qua animal est ipsi inest id, erit proprium animalis ex corpore
 et anima compositum esse.

LIBER QVINTVS.

De proprio loci alij.

Cap. V.

DEinde ex magis, & minus, primū quidē destruētī, si qđ magis est, eius qđ magis, nō est propriū. Neq; enī qđ minus est eius, qđ minus, erit propriū, neq; quod minime, eius quod minime, neque quod maxime, eius quod maxime, neq; quod simpliciter eius, quod simpliciter. Vt quia non est magis colorari magis corporis proprium, neque minus colorari minus corporis proprium erit, neque colorari corporis omnino. Construēti autem, si quod magis est, eius quod magis est, est proprium. Nam quod minus est eius, quod minus est, erit proprium, & quod minime eius, quod minime, & quod maxime eius, quod maxime, & quod simpliciter eius, quod simpliciter. Vt quia magis viuētis magis sentire est proprium, & minus viuētis minus sentire erit proprium, & eius quod maxime, id quod maxime, & eius quod minime id, quod minime, & eius quod simpliciter, id quoq; quod simpliciter. Et ex eo autem quod simpliciter, ad eadem cōsiderandum est, destruētī quidem, si quod simpliciter eius, quod simpliciter, nō est proprium. Neque enim eius, quod magis est, eius quod magis, neque quod minus eius, quod minus, neq; quod maxime eius, quod maxime, neque quod minime, eius quod minime erit propriū. Vt quia non est hominis proprium studiosum neque magis hominis magis studiosum erit proprium. Construēti autem, si quod simpliciter est eius, quod simpliciter est proprium. Nam & hoc, quod magis eius, quod magis, & quod minus eius, quod minus, & quod minime eius, quod minime, & quod maxime eius, quod maxime erit proprium. Vt quia est ignis proprium sursum ferri secundum naturam, & magis ignis,

erit

erit proprium magis sursum ferri secundum naturam. Eodem autem modo considerandum est & ex alijs ad omnia huiusmodi. Secundum autem, destruenti quidem, si quod magis est, non est eius, quod magis est proprium, neque enim quod minus est eius quod minus, erit proprium, ut quoniam magis est proprium animalis scire quam hominis scire, non est autem animali proprium sentire, quare non erit hominis proprium scire. Construenti autem si quod minus, eius quod minus, est proprium, nam & quod magis, eius quod magis, erit proprium, ut quia minus est hominis proprium mansuetum natura quam animalis uiuere. Est autem hominis proprium mansuetum natura, erit proprium animalis uiuere. Tertium uero, destruenti quidem, si cuius magis est, proprium non est, neque enim cuius est minus proprium, erit eius proprium. Si autem illius est proprium, non erit, huius proprium, ut quia colorari magis superficie quam corporis est proprium, non est autem superficie proprium, non erit corporis proprium colorari. Si uero est superficie proprium non erit corporis proprium. Nam construenti hic locus non est utilis, impossibile enim est idem plurius proprium esse. Quartum autem, destruenti quidem, si quod magis est eius proprium, non est proprium, neque profecto quod minus est eius proprium, erit proprium. Ut quia magis proprium est animalis sensibile quam partibile, non est autem animalis sensibile proprium, quare non erit animalis partibile proprium. Construenti autem, si quod minus est eius proprium, est proprium nam & quod magis est eius proprium, erit proprium, ut quia minus est animalis proprium sentire quam uiuere, est autem animalis proprium sentire, erit animalis proprium uiuere. Deinde ex his, quae

LIBER SEXTVS.

similiter insunt, primum quidem destruenti, si quod similiter est proprium, non est proprium eius, cuius similiter est proprium: neque enim quod similiter est propriū, erit propriū, eius cuius similiter est proprium: ut quia similiter est proprium concupiscibilis concupiscere, & rationalis ratiocinari: non est autem proprium concupiscibilis concupiscere, non erit rationalis proprium ratiocinari. Construēti vero, si quod similiter est proprium, eius est proprium, cuius est similiter proprium: nam et quod similiter est proprium erit eius proprium, cuius similiter est proprium, ut quia similiter est proprium rationalis proprium prudens, & concupiscibilis proprium primum temperans: est autem rationalis proprium primum prudens, erit utique concupiscibilis proprium primum temperans. Secundum autem: destruenti quidem, si quod similiter est proprium, non est proprium eius nam neque quod similiter est proprium, erit proprium eius. Ut quia similiter est proprium hominis videre, & audire, non est autem hominis proprium videre, non utique erit hominis proprium audire. Construēti vero si quod similiter est eius proprium, est proprium, nam & quod similiter est eius proprium, erit proprium: ut quia similiter est proprium anime aliqua pars eius esse concupiscibile, & rationale primo: est autem proprium anime aliqua pars eius esse concupiscibile primo erit utique proprium anime aliqua pars eius esse rationale primo. Tertium vero, destruenti quidem, si cuius similiter est proprium, non est proprium, neque enim cuius similiter est proprium, erit proprium. Si autem illius est proprium, non erit alterius proprium. Ut quia vere similiter est proprium flammæ, & carbonis, non est autem flam

ma proprium urere, non erit cuique carbonis proprium urere. Si autem est flamma proprium, non erit carbonis proprium urere. Construenti enim hic locus non est utilis.

Differt autem quod est ex ijs, quæ similiter se habent, ab eo, quod ex ijs est, quæ similiter insunt. Quoniam illud quidem secundum proportionem sumitur, non in eo quod inest alicui comparatum: hoc autem ex eo, quod inest, alicui comparatur.

Deinde destruenti quidem, si potentia proprium assignans, Et ad ens assignavit proprium potentia, cum non contingat ei potentia inesse, cum ens non est. Non enim erit proprium, quod positum est esse proprium. Ut quia qui dixit aeris proprium respirabile potentia quidem assignavit proprium (Nam tale proprium, ut respirari possit, respirabile est) assignavit autem Et ad ens proprium. Nam Et cum non est animal, quod natum est aerem spirare, contingit aerem esse, non tamen cum non est animal, possibile est spirare. Quare neque aeris erit proprium huiusmodi possibile respirari tunc, quia animal non erit, quod tale est, ut respirare possit. Non ergo erit aeris proprium respirabile. Construenti autem, si potentia assignans proprium, tam ad ens quam ad non ens proprium assignavit, cum contingat potentia inesse eo non ente, erit enim proprium, quod positum est non esse proprium. Ut quia qui assignavit proprium entis possibile pati, aut facere, potentia assignans proprium, ad ens assignavit proprium. Nam cum ens est, Et possibile pati quid, aut facere erit.) Quare proprium erit entis possibile pati quid aut facere.

LIBER QVINTVS.

Deinde destruenti quidem, si per superabundantiam posuit proprium, non enim erit proprium, quod positum est esse proprium. Accidit enim sic assignantibus proprium non de quo orationem, et nomen verificari. Nam corrupta re, nihil minus erit oratio, eorum enim quae sunt, alicui maxime inest, ut si quis assignet ignis proprium corpus leuissimum, corrupto enim igne, erit aliquod corporum, quod leuissimum erit. Quare non erit ignis proprium corpus leuissimum. Construenti autem, si non per superabundantiam posuit proprium, erit enim secundum hoc bene positum proprium, ut quia qui posuit hominis proprium animal mansuetum natura, non per superabundantiam assignauit proprium, erit utique secundum hoc bene positum proprium.

SEXTI TOPICORVM ARISTOTELIS.

stotelis.

De locis diffinitionis. .Cap. I.

Locus autem negotij, quod est circa terminos, partes sunt quinque. Aut quia non est verum dicere de quo nomen, et orationem. Oportet enim hominis definitionem de omni homine verificari. Aut quia cum sit genus, non posuit in genere, vel non in proprio genere posuit. Oportet enim eum, qui definit, in genere ponentem differentias adiungere. Nam maxime errorum, qui sunt in definitione, genus videtur definiti substantiam significare. Aut quia non propria est definitio, oportet enim definitionem (quemadmodum et prius dictum est) propriam esse. Aut si omnia que dicta sunt, faciens, non determinavit neque dixit quod quid erat esse ipsi definito. Reliquum autem preter ea que dicta sunt, si definiuit quidem: sed tamen non bene definiuit. Si igitur non verificatur de quo nomen et oratio, ex ijs, que dicta sunt in accidente locis, considerandum. Nam et illic utrum verum vel non verum omnis consideratio fit. Quando enim quoniam inest accidens disputamus, quod verum est dicimus. Quando autem, quoniam non inest, quoniam non verum. Sin vero non in proprio genere posuit, aut si non propria est assignata oratio, ex ijs que sunt ad genus, et proprium dictis locis, perspicendum. Reliquum vero si non definiuit, aut si non bene definiuit aliquo modo, aggrediendum dicere. Primum igitur inspiciendum, si non bene definiuit. Facilius enim quodlibet fecisse quam bene fecisse. Manifestum igitur, quoniam peccatum circa
hac

hæc plusculū, eo qđ laboriosius. Quare argumentatio facilior cir-
ca hoc, quā quæ circa illud fit. Sūt itaq; eius, qđ est nō bene, partes
duæ. Vna quidē obscura interpretatione uti. Oportet enim defini-
entē (ut cōtingit) quā clarissima interpretatione uti, eo qđ cog-
noscedi gratia, assignatur definitio. Secūda aut, si amplius di-
xit in definitione quā par sit. Nā ōne, quod superadicetum est
in definitione, superfluū est.

De definitione loci alij.

Caput. II.

R

Vrsus aut virūq; quod dictū est, in plureis parteis
diuiditur. Vnus ergo locus eius, quod obscure est, si
sit æquiuocū alicui, quod dictū est. Vt quoniā gene-
ratio est ductio ad substantiā, & quoniā sanitas
cōmensuratio calidorū, et frigidorū. Nā æquiuoca est ductio, & cō-
mensuratio. Immanifestū igitur virū vult dicere eorū, quæ si
gnificātur ab eo, quod multipliciter dicitur. Similiter aut, & si
cū definitum multipliciter dicitur, diuidens non dixit. Nam im-
manifestū utrius definitionē assignauit. Insuper etiā contingit
calūniari, velut non conueniente oratione ad omnia, quorū defi-
nitionē assignauit. Maxime aut contingit tale quippiā facere,
cū latet æquiuocatio. Contingit etiā & eum, qui diuidit (quoties
dicitur id, quod in definitione assignatū est) syllogismū facere.
Nā si secundū nullū modorū sufficienter dictū est, manifestum:
quoniā non definiuit illo modo. Alius si secundū metaphorā di-
xit, ut scientiā indeciduā, aut terrā nutrice, aut tēperantiā cō-
sonantiā. Nā omne obscurū, quod secundū metaphorā dicitur,
Contingit autem et metaphora loquentem calūniari, tanquam
non proprie dicentem. Non enim congruet dicta definitio,

ut in temperantia, omnes enim consonantia in sonis. Insu-
 per, si est genus consonantia temperantia, in duobus generibus erit
 idem non continentibus se invicem, Neque enim consonantia vir-
 tutem, neque virtus continet consonantiam. Præterea si non
 positus nominibus utitur, ut Plato caligine oculus: aut arane-
 um putrimordax, aut medullam ossigneum. Nam omne obscu-
 rum, quod insuetum est. Quedam autem neque secundum æquivo-
 cationem, neque secundum metaphoram, neque proprie dicuntur,
 ut lex mensura, vel imago eorum, quæ natura iusta sunt. Sūt
 autem huiusmodi deteriora metaphora. Nam metaphora fa-
 cit quodammodo notū, quod assignatum est per similitudinem:
 Omnes enim metaphora utentes, secundum aliquam similitu-
 dinem ea utuntur. At quod tale est, non facit notum. Nam ne-
 que similitudo est, secundum quam mensura, vel imago lex est,
 neque proprie solet dici. Quæ propter si proprie mensuram, vel
 imaginem legem dicit esse, mentitur. Imago enim idest, cuius ge-
 neratio per imitationem est. Hoc autem non inest legi, si aut non
 proprie, manifestum quoniam obscure dixit atq̃ deterius quolibet
 eorū, quæ secundum metaphorā dicuntur. Insuper etiā si non mani-
 festa est contraria ratio ex hoc, qd̃ dicitur. Nā quæ bene assignan-
 tur, et contrarias cōmanifestant. Aut si per se dicta, non sit ma-
 nifestū, cuius est definitio. Sed quæadmodū ea quæ sunt antiquo-
 rum scriptorū, nisi quis superscripseret, non cognoscebatur, quid
 unūquodq̃. Si igitur non clare, ex huiusmodi est inspicendū. Si
 aut superfluum in termino dixit: primum quidem cōsiderandū, si
 aliquo usus est, quod omnibus insit, vel simpliciter ijs, quæ sub eo
 dem genere sunt defintorū. Nā superfluum dici necessarium id est.

Oportet

4^sSⁿ

6.

i. locg

fluita

LIBER SEXTVS.

Oportet enim genus ab alijs separare. Differentiam autem ab aliquo eorum, quæ sunt in eodem genere. At qui quod omnibus quidem inest simpliciter, a nullo separat. Quod autem omnibus, quæ sub eodem sunt genere, inest, non separat ab ijs quæ sunt in eodem genere. Quare superuacaneum huiusmodi appositum. Aut si est quidem proprium, quod oppositum est. Ablato enim illo, et reliqua definitio propria est, et indicat substantiam. Vt in hominis oratione scientie susceptiuum appositum, superfluum est. Etenim eo ablato, reliqua oratio propria est et indicat substantiam. Simpliciter autem dicendo, omne superfluum, quo ablato reliquum manifestum facit id, quod definitur. Talis autem est et anima terminus, si est numerus ipse seipsū mouens. Etenim quod seipsum mouet, est anima, ceu Plato definit. an proprium quidem est, quod dicitur, non tamen indicat substantiam interempto numero. Vt trois igitur modo se habeat, difficile est explicare. Vtendum autem in omnibus, talibus ad id, quod expedit, ut est flegmatis terminus, humidum primum a cibo indigestum. Vnum enim primum non multa, quare superfluum indigestum appositum etenim hoc ablato, reliqua erit propria definitio. Nō enim contingit a cibo et hoc quid, et aliud quoddam primo esse. An non simpliciter a cibo flegma, sed indigestorum primum. Quare addendum est indigestum. Nam illo quidem modo dicta nō vera erit definitio, si quidem non omnium primum est. Insuper si quippiam eorum quæ sunt in oratione, non omnibus inest, quæ sunt sub eadem specie. Nam talis peius definit, quam qui vti sūt eo quod inest omnibus, quæ sunt. Illic enim si reliqua propria definitio est, et tota propria erit. Simpliciter enim ad propriū quo

libet addito vero, tota oratio propria fit. At si aliquid eorum, quæ sunt in oratione non omnibus insit, quæ sub eadem specie, impossibile est totam orationem propriam esse. Non enim conuersim predicabitur de re, ut animal gressibile bipes quadrupitale. Non enim huiusmodi oratio conuersim predicabitur de re, eo quod non omnibus inest, quæ sub eadem specie sunt, quadrupitale. Rursum si idem frequenter dixit, ut qui concupiscentiam appetitum delectationis dixit, nam omnis concupiscentia delectationis est, quare & idem concupiscentia appetitus delectationis erit. Fit igitur terminus concupiscentia, appetitus delectationis (nihil enim differt concupiscentiam dicere, et appetitum delectationis) quare utrunq; eorum delectationis erit. An hoc quidem nihil absurdum, nam & homo bipes est, quare idem homini bipes erit, est autem idem homini animal gressibile bipes. Quare animal gressibile bipes, bipes est. Sed non propter hoc absurdum aliquid accidit, non enim de animali solum gressibile, bipes predicatur, sic enim de eodem bis bipes predicaretur. sed de animali gressibili bipede bipes dicitur. Quare semel tantum bipes predicatur. Similiter autem & in concupiscentia non enim de appetitu id, quod est delectationis esse predicatur, sed de toto, quare semel & hic predicatio fit. Non est autem bis dicere idem nomen aliquid absurdum: sed frequenter de aliquo idem predicari, sicut Xenocrates prudentiam definitiuam, & contemplatiuam eorum quæ sunt dicit esse, nam definitiua contemplatiua quedam est. Quare bis idem dicit, addens rursum contemplatiuam. Similiter autem & quicumq; refrigerationem priuationem eius quidem caloris, qui secundum naturam est, dicunt esse. Nam omnis priuatio eius est,

LIBER SEXTVS.

quod secundum naturam est. Sed sufficit fortasse dicere priuationem caloris, eo quod ipsa priuatio notum facit, quod eius sit, quod secundum naturam dicitur. Rursus si uniuersaliter dicto, addidit & particulare, ut si clementiam imminutionem expedientium & iustorum, nam iustum expediens quippiam est.

Quare continetur in expediente. Superfluum igitur iustum, nam qui dixit uniuersaliter addidit & particulare, & si Medicinam disciplinam sanatiuorum animalium, & homini, aut legem imaginem eorum, quae sunt bona & iusta. Iustum enim bonum quippiam: Quare frequenter idem dicit. Verum igitur bene, an non bene definiuit, per haec & huiusmodi perspicendum,

De definitione loci alij. Caput. III.

Locy definit
 Verum vero definiuit: & dixit quod quid erat esse, aut non? ex hisce. Primum quidem, si non per priora, & notiora confecit definitionem, nam cum terminus assignetur eius cognoscendi gratia, quod dicitur. Cognoscimus autem non ex quibuslibet, sed ex prioribus, & notioribus quemadmodum in demonstrationibus (sic enim omnis doctrina, & disciplina se habet.) Manifestum igitur, quoniam qui non per huiusmodi definiuit, non definiuit. Si enim definiuit, plures erunt eiusdem definitiones, manifestum enim quoniam, & qui per priora, & notiora, melius definiuit. Quare utraque erunt definitiones eiusdem. Tale autem non videtur. Vnicuique enim eorum, quae sunt, unum est esse, quod quidem est. Quare si plures erunt eiusdem definitiones, idem erit definitio esse, quod quidem secundum utraque definitionem significatur. Haec autem non eadem sunt, eo quia & definitiones diuersae sunt. manifestum igitur

tur, quoniam non definiuit, qui non per priora atque notiora definiuit. Igitur per non notiora quidem terminum dici, dupliciter est accipere. Aut enim si simpliciter ex ignotioribus, aut si nobis ignotioribus. Contingit enim utroque modo. Simpliciter enim notius est quidem, quod prius est posteriore, ut punctum linea, et linea superficie, et superficies corpore, quemadmodum et unitas numero. Prius enim et principium omnis numeri. Similiter autem, et elementum syllaba. Nobis autem econuerso quandoque accidit, nam corpus magis, quam superficies sub sensu cadit, superficies autem magis, quam linea: linea autem signo magis. Multi enim magis huiusmodi cognoscunt. nam illa quidem quomodo libet, haec autem subtili, ac fecundo intellectu comprehendere oportet. Simpliciter igitur melius per priora, posteriora tentare cognoscere, scientificum enim magis huiusmodi est. Verum ad eos, qui impotentes sunt cognoscere per talia, necessarium forsitan per ea, quae illis nota sunt, facere orationem. Sunt autem talium definitiones, quae et puncti, et linea, et superficies. Omnes enim per posteriora priora indicant, nam illam quidem lineam, istam autem superficiem, hanc vero corporis fines dicunt esse. Non oportet autem latere, quoniam sic definientes non contingit quod, quid erat esse definito, indicare, nisi contingat idem et nobis notius esse et simpliciter notius siquidem oportet per genus, et differentias definire eum, qui bene definit. Haec autem simpliciter notiora et priora sunt specie, interim it enim genus et differentia speciem. Quare priora haec specie. Sunt autem et notiora. nam specie quidem nota, necesse est et genus et differentias cognosci. Qui enim hominem cognoscit, et animal, et gressibile cognoscit. At genere vel differentia nota, et non necesse est et speciem cognosci. Quare igno-

LIBER SEXTVS.

tior species. Insuper illis (qui secundum veritatem huiusmodi definitiones dicunt esse, quæ sunt ex ijs, quæ unicuique sunt nota) plures eiusdem accidit dicere definitiones esse. Siquidem alia alijs, et non omnibus eadem contingit notiora esse. Quare ad unumquemque erit definitio assignanda. Siquidem ex ijs, quæ singulis quibusque sunt notiora, definitionem oportet facere. Præterea eisdem alia interdum alia magis nota, nam a principio quidem sensibilia, instructioribus autem factus, contra. Quare neque ad eundem semper eadem definitio assignanda est ab ijs, qui per quæ singulis quibusque sunt notiora, definitionem fatentur assignandam esse. Manifestum igitur, quoniam non definiendum est per ea, quæ huiusmodi sunt, sed per simpliciter notiora. Solummodo enim sic una et eadem definitio semper fiet. Fortasse autem et id quod simpliciter notum est, non est id, quod omnibus notum est, sed quod bene dispositis intellectu: quemadmodum et simpliciter salubre ijs, qui bene affectum habent corpus. Oportet igitur unumquodque talium diligenter peruestigare, uti autem disputantes ad id, quod expedit. Maxime autem sine dissensione interimere contingit definitionem, si neque ex simpliciter notioribus, neque ex ijs, quæ nobis, contingit definitionem fieri. Unus igitur locus eius, quod non per notiora, est ex eo, quia per posteriora priora indicantur ut prius diximus. Alius autem, si eius, quod est inquiete, et definitione, per indefinitum, et quod in motu est, assignata, est oratio nobis. Prius enim est, et notius, quod manens, et definitum eo, quod indefinitum est, et in motu. Eius autem, quod est non ex prioribus, tres sunt modi. Primus quidem, si per opposita, oppositum definiat: ut per malum, bonum. Simul enim natura opposita.

Et

Et nonnullis eadem disciplina cōtrariorum videtur esse. Quare non notius alterū altero. Oportet aut non latere quaedā fortasse aliter definirī nō posse, ut duplū sine dimidio, & quacūq; per se ad aliquid dicūtur. Nā omnibus huiusmodi est idem esse ei, quod est ad aliquid quodammodo se habere. Quare non est possibile sine altero alterū cognoscere, quippe cū necessuriū sit in alterius oratione coassumi & alterum. Ergo cognoscere quidem oportet huiusmodi omnia, uti autem eis in his, ut videbitur expedire.

Alius si eodem ei, quod definitur, vsus est. Latet autem, cum nomine non utitur eodem ei, quod est definiti. Ut si solem stellam in die apparentem definirit, si quidem, qui die utitur, & sole utitur. Oportet autem ad deprehendenda talia sumere pro nomine orationem, ut quoniam dies est solis latio super terram. Nam tunc manifestum, quoniam qui solis lationem super terram dixit, solem dixit, Quare utitur sole, qui die utitur. Rursum si eo, quod e diuerso diuiditur, id, quod e diuerso diuiditur, definit. Ut impar est, quod unitate maius est pari. Si enim natura sunt, quae sub eodem genere e diuerso diuiduntur. Impar autem & par e diuerso diuiduntur. Nam ambo numeri differentia sunt. Similiter autem & si per inferiora, superiora definit: ut parens numerum, qui bipartite secatur, aut bonum, habitum virtutis. Nam & bipartite sumptum est a duobus, quae paria sunt, & virtus bonum quoddam est. Quare inferiora haec quam illa sunt. Est autem necesse eum, qui inferioribus utitur, & illis uti. Qui enim virtute utitur, & bono utitur, eo quod bonum quoddam virtus est. Similiter autem & qui bipartite utitur, & pari utitur, eo quod in duo secari significat

bipar

bipartite secari. Duo autem paria sunt. Generatim igitur dicen-
 do unus est locus, non per priora & notiora fecisse orationem, par-
 tes autem eius: quae dictae sunt. Secundus autem, si in genere existi-
 tis rei non ponitur in genere. Nam in omnibus tale peccatum est,
 in quibus non proponitur in oratione ipsum quid est. Vt si corpo-
 ris definitione, hoc quod est habere tres dimensiones, aut si quis ho-
 minem definerit, quoniam scit numerare. Non enim dictum est
 ipsum quid existens, tres habet dimensiones, aut ipsum quid exi-
 stens, scit numerare. Genus autem vult ipsum quid est significa-
 re, & primum supponitur eorum, quae in definitione dicuntur.
 Insuper si cum dicatur ad plura, id, quod definitur, non ad om-
 nia assignauit. Vt si Grammaticen scientiam scribendi quod pro-
 fertur. Nam indiget & quoniam legedi, nihilo enim magis scri-
 bendi quam legendi assignat, qui definit. Quare non alius, sed
 qui utraq; haec dicit, eo quod plures non contingit eiusdem defini-
 tiones esse. In quibusdam enim secundum veritatem se habet, ut
 dictum est, in quibusdam vero non. Vt in quibuscunq; non per se
 dicitur ad utrunq;, ut medicinalem scientiam sanitatem &
 egritudinem efficiendi. Nam ad illam quidem per se dicitur, ad
 hanc autem per accidens. Similiter enim alienum a medicinali
 est, egritudinem efficere. Quare nihil magis definiuit, qui ad utru-
 que assignauit, quam qui ad alterum. Verum fortasse, & dete-
 rius, eo quod & reliquorum quilibet potest egritudinem efficere.
 Insuper si non ad melius, sed ad peius, cum sint plura, ad quae di-
 citur, quod definitur. Nam omnis disciplina & potestas optima
 videtur esse. Rursum si non positum est in proprio genere, quod
 dictum est, considerandum ex ijs (quae ad genera sunt) elemētis,

ut prius dictum est. Præterea si transcendens dicit genera, ut qui
 iustitiam equalitatis habitum effectuum, vel distributum
 equi. Nam transcendit (qui sic definit) virtutem. Relinquens
 igitur iustitiæ genus, non dicit quod quid erat esse. Nam substan-
 tia unicuique cum genere est. Est autem hoc idem ei, quod est non
 in proximo genere ponere. Qui enim in proximo oposuit, omnia
 superiora dixit, eo quod omnia superiora genera de inferioribus
 predicantur. Quare aut in proximo genere ponendum, aut om-
 nis differentias superiori generi addendum, per quas definitur
 proximum genus. Sic enim erit nihil prætermisum, sed pro no-
 mine in oratione dictum erit inferius genus. Qui vero ipsū superius
 genus dicit, non dicit et inferius genus. Quoniam qui platā dicit, non
 cit arborē. Rursū in differentiis similiter considerādū, et si diffe-
 rentias dicit generis. Si enī rei non specificis definiuit differen-
 tijs, aut si etiā omnino aliquid huiusmodi dixit, quod nullius cōtingit differen-
 tiā esse (ut animal, aut substantiā) manifestū, quoniam non de-
 finiuit. Nullius enim differentia, quæ dicta sunt. Videndum au-
 tem, et si est aliquid, quod ediuerso diuiditur dictæ differentie.
 Si enim non est, perspicuum, quoniam non erit, quæ dicta est, gene-
 ris differentia. Quippe cum omne genus ijs (quæ ediuerso diuidi-
 tur) differentijs diuidatur, ut animal gressibili et volatili, et
 aquatili, et bipede. Aut si est quidem ediuerso diuisa differen-
 tia non verificatur autem de genere. Si enim non, perspicuum,
 quoniam neutra erit generis differentia. Omnes enim quæ
 ediuerso diuiduntur differentie, verificantur de pro-
 prio genere. Similiter autem et si verificatur quidem,
 at non facit apposita generi speciem. Nam perspicuum,

quoniam

quoniam non erit hæc specifica differentia generis, quippe cū om-
 nis specifica differentia cum genere speciem faciat. Si autem hæc
 non est differentia, nec quæ dicta est, quia hæc diuerso diuiditur.
 Insuper si negatione diuidat genus, ut qui lineam definiunt esse
 longitudinem sine latitudine. Nihil enim aliud significat sine la-
 titudine quæ quoniã non habet latitudinẽ. Accidẽt igitur genus
 participare speciẽ, õnis enĩ longitudo sine latitudine aut latitudinẽ
 habens est, quia de quolibet, vel affirmatio, vel negatio vera
 fit. Quare genus linea (cum longitudo sit) sine latitudine, aut la-
 titudinem habens erit. At longitudo sine latitudine speciei est ra-
 tio. Similiter autem et longitudo latitudinem habens. Sine la-
 titudine enim et latitudinem habens, differentia sunt. Ex diffe-
 rentia autem et genere est speciei oratio, quare genus suscipiet spe-
 ciei rationem. Similiter autem et differentia, eo quod altera di-
 ctarum differentiarum ex necessitate predicatur de genere. Est
 autẽ dictus locus utilis ad eos, qui ponunt ideas esse. Si enim non
 est ipsa longitudo, quodam modo predicabitur de genere, quoniã
 latitudinem habet, aut sine latitudine est. Oportet enim de omni
 longitudine alterum eorum verificari, si quidem de genere veri-
 ficari oporteat, hoc autẽ non accidit. Sunt enim et sine latitudi-
 ne, et latitudinem habentes longitudines. Quare ad illos solos
 utilis hic locus, quicumq; genus unum numero dicunt esse. Hoc
 autem faciunt, qui ideas ponunt, quoniam ipsam longitudinem,
 et ipsum animal genus dicunt esse. Fortasse autem in quibusdã
 etiam necessarium est negatione uti definientem, uti in priva-
 tionibus. Cecum enim est, quod non habet visum, quando aptum
 est habere. Differt aut nihil negatione diuidere genus, aut huius-
 modi

modi affirmatione, quatenus negatione necesse est ediuerso diui-
 di: ut si longitudinē habentē latitudinē definiuit. Nā habenti lati-
 tudinē ediuerso diuiditur non habēs latitudinē, neq; aliud quic-
 quā. Quare rursū negatione diuiditur genus. Rursū si speciē, ut
 differentia assignauit, ut qui cōuitiū, iniuriā cū irrisione define-
 rūt. nā irrisio iniuria quadā est. Quare nō differentia, sed species
 est irrisio. Insuper, si genus, ut differentia dixit, ut virtutē, ha-
 bitum bonum, vel studiosum, bonū enim genus virtutis est. An
 non genus est bonum, sed differentia. Si quidem verum est quod
 non contingat idem in duobus generibus esse non continentibus se
 inuicem, nam neque bonum cōtinet habitum, neque habitus bonū.
 Non enim omni habitus est bonum, neque omne bonum est ha-
 bitus, non erunt profecto genera ambo. Si igitur habitus genus est
 virtutis, perspicuum bonum non genus, sed magis differentiam
 esse. Præterea habitus quidem quid est virtus significat, bonum
 autem, non quid est, sed quale quid est videtur autem differen-
 tia quale quid significaret. Vidēum autem, et si nō quale quid
 sed ipsum quid significat assignata differentia. Videtur enim
 omnis differentia quale quid significare. Considerādum autem.
 Et si secundum accidens inest definitio differentia. Nam nulla
 differentia est eorum, quæ secundum accidens insunt, sicuti neque
 genus. Insuper si prædicatur de genere differentia, vel species,
 vel aliquod inferiorum speciē, non erit definiens. Nullum enim
 eorum, quæ dicta sunt, contingit de genere prædicari, eo quod ge-
 nus de quamplurimis omnium dicitur. Rursum si prædicatur
 genus de differentia. Non enim de differentia, sed de quibus dif-
 ferentia genus videtur prædicari, ut animal de homine, et bo-

ue, & de alijs gressibilibus animalibus, non autem de ea differentia, quae de specie dicitur. Si enim de unaquaque differentiaris animal praedicabitur, multa animalia de specie praedicabuntur, quippe cum differentia de specie praedicentur. Insuper differentiae omnes aut species aut individua erunt, siquidem sunt animalia, nam unumquodque animalium, aut species, aut individuum est. Similiter autem inspiciendum & si species aut inferiorum speciei aliquod de differentia praedicatur. Impossibile enim, eo quod de pluribus differentia quam species dicitur. Praeterea accidet differentiam speciem esse, siquidem praedicabitur de ea aliqua specierum. Nam si de differentia praedicatur homo, manifestum, quoniam differentia est homo. Rursum si non prior est differentia specie. Nam genere quidem posterior est. Specie autem priorem differentiam esse oportet. Considerandum autem, & si alterius generis est dicta differentia neque contenti, neque continentis, nam non videtur eadem differentia duorum generum esse non continentium seinvicem. Si autem non: accidet & speciem eandem in duobus generibus esse non continentibus seinvicem. Infert enim unaquaeque differentiarum proprium genus, ut gressibile & bipes, animal conferunt. Quare si de quo differentia & generum utriusque, manifestum utique quoniam species in duobus erit generibus non continentibus seinvicem. An non impossibile eandem differentiam duorum generum esse non continentium seinvicem, sed addendum, neque utroque sub eodem existente. Nam gressibile animal, & volatile animal genera sunt non continentia seinvicem, et utriusque eorum est bipes differentia. Quare addendum est, neque sub eodem utroque existente. Hac enim ambo sub animali sunt.

Manifestum etiam, quoniam non necesse est differentiam omnem

proprium genus inferre, eo quod contingit eandem duorum gene-
 rum esse, non continentium se invicem, sed alterum tantum. necesse
 est inferre, & eo superiora omnia. Vt bipes, gressibile vel vola-
 tile animal. Videndum autem, & si in aliquo differentiam assi-
 gnauit substantia. Nam non videtur differre substantia a sub-
 stantia in eo quod alicubi est. Quare & eos, qui gressibili, et aqua-
 tile diuidunt animal, increpant, tanquam gressibile & aquatile
 alicubi significet. An in his quidem non recte increpant, non enim
 in aliquo, neque alicubi significat aquatile, & terrestre, sed quale
 quid, etenim si in sicco fuerit, pari ratione aquatile. Similiter au-
 tem & terrestre, & si in humido fuerit pari ratione terrestre, sed
 non aquatile erit. Attamen si quandoque significet in aliquo diffe-
 rentia, manifestum, quoniam peccabit. Rursum si affectum dif-
 ferentiam assignauit, nam omnis affectus, cum magis sit, detra-
 hit a substantia. Differentia autem non talis est. Differentia enim
 magis videtur seruare id, cuius est differentia. Etiam simplici-
 ter impossibile est unumquodque esse sine propria differentia. Gres-
 sibili enim non existente, non erit homo. Etiam (ut simpliciter
 dicam) secundum quaecumque alteratur habens, nihil eorum est il-
 lius differentia. Omnia enim huiusmodi, cum magis sunt, detra-
 hunt a substantia. Quare si aliquam huiusmodi differentiam
 quispiam assignauit, peccauit. Simpliciter enim non alteramur
 secundum differentias. Et si alicuius eorum, quae sunt ad aliquid,
 non ad aliud differentiam assignauit, nam eorum, quae sunt ad
 aliquid, est differentia sunt ad aliquid. Vt & in scientia, contem-
 platiua enim & actiua, & factiua dicitur, unumquodque au-
 tem horum ad aliquid significat. Contemplatiua enim alicuius

LIBER SEXTVS.

Actiua alicuius, & factiua alicuius. Considerandum au-
 tem & si non ad quod natum est unumquodque eorum, quae sunt
 ad aliquid, assignauit definiens. Nam in quibusdam quidem ad
 quod natum est unumquodq; eorum, quae sunt ad aliquid, solum
 est uti, ad aliud autem nihil, in quibusdam autē, & ad aliquid
 aliud. Vt visu quidem ad videndum solum. Steleggidi autē.
 hoc est labro, si hauriat aliquis. Atamen si aliquis definiuit la-
 brum, instrumentum ad hauriēdum, peccauit. Nō enim ad hoc
 natum est. Terminus autē huius, ad quod natū est, illud est, ad
 quod utique utitur eo prudens, quatenus prudens, & discipli-
 na, quae circa unumquodq; propria est. Insuper si non primū assi-
 gnauit, quando contingit ad plura dictum esse, ut prudentiam
 virtutē hominis, aut anima, & non rationalis. Primū enim ra-
 tionalis virtus, prudentia, nam secundū hoc, & anima et homo
 dicitur prudens. Præterea, si eius non susceptiū est, cuius dicitur
 definitus affectus, vel dispositio, vel quoduis aliud, peccauit.
 Nam omnis dispositio, vel affectus in illo natus est fieri, cuius
 est dispositio vel affectus, ut & scientia in anima, dispositio e-
 xistēs anime. Aliquando aut peccant in talibus, veluti quicun-
 que dicunt sōnū esse impotentia sensus, & dubitationē contraria-
 rū ratiocinationū equalitatē, & dolorem naturalium partium vio-
 lentā separationē. Neq; enim sōnus sensui inest, oporteret aut inest
 se, si sensus impotentia est. Similiter autē neq; dubitatio cōtrarijs
 ratiocinationibus inest, neq; dolor naturalibus partibus. Dolebūt
 enim animata, si dolor eis inerit. Talis aut est, & sanitatis defi-
 nitio, si quidē cōmensuratio calidorū, & frigidorū est. Neceesse est
 enim sana esse calida & frigida. Illis enim cuiusq; cōmensuratio
 inest:

inest, quorum est commensuratio. Quare sanitas inest utique
 ipsis. Item id, quod fit, in effectuum, aut econuerso accidit pone-
 re sic desinentibus. Nō enim est dolor separatio naturalium par-
 tium: sed effectuum doloris. Nec somnus impotentia sensus, sed
 effectuum alterū alterius. Aut enī ppter ipotentiā dormimus, aut
 propter sōnū ipotētes sumus. Simpliciter autē & dubitationis vide-
 bicur effectuum esse cōtrariarū ratiocinationū equalitas. Quādo
 enim ad utraq; ratiocinātib; nobis videntur omnia secundū
 utcunq; fieri, dubitamus utrum agamus; Adhac secundū tē-
 pora omnia cōsiderandum, sicubi dissonet. Vt si immortale ani-
 mal definerit nunc incorruptibile esse. Nam nunc incorruptibile
 animal, nunc immortale erit. an in hoc quidem non accidit. An-
 cept enim secundū amphiboliam est nunc incorruptibile esse, aut
 enim quoniam non corrumpitur nunc, significat: aut quoniam
 non possibile corrumpi nunc, aut quoniam huiusmodi est nunc,
 ut nunquam possit corrumpi. Quādo igitur dicimus, quoniā
 incorruptibile nūc est animal, non hoc dicimus: quoniam nunc ta-
 le est animal, sed ut nunquam possit corrumpi. Hoc autem im-
 mortalis idem erat. Quare nō accidit nunc idem immortale esse.
 Veruntamen sicubi accidit quod secundū definitionem quidem
 assignatum est inesse nunc, vel prius. Quod vero secundū no-
 men non inest, non erit idem. Vtendum ergo hoc loco, ut dictum
 est. Inspiciendum autem & si secundū aliud quippiam magis
 dicitur, quod definitur, quam secundū assignatam orationem.
 Vt iustitia potestas equi distributiva est. Iustus enim magis est,
 qui eligit equum distribuere eo, qui potest. Quare nō erit iustitia
 potestas equi distributiva. Nam & iustus esset maxime,
 qui

LIBER SEXTVS.

qui posset equū distribuere. Insuper si res quidem suscipit magis, quod autem secundum orationem assignatur, non suscipit. Aut contra, quod secundum orationem ei assignatur, suscipit, res autē non. Oportet enim aut utraq; suscipere, aut neutrum, si quidem idem est rei, quod secundum orationem assignatur. Ad hac si suscipiunt utraque quidem magis, non simul autem utraq; augmentum sumunt. Ut si amor concupiscentia coitus est. Nam magis amans non magis concupiscit coitū. Quare non simul utraq; suscipiunt magis, at oporteret, si simul essent. Præterea si duobus quibusdam propositis, de quores magis dicitur, id, quod est secundum orationem, minus dicitur. Vt si ignis est corpus subtilissimū. Ignis enim magis flamma, quam lux. corpus autem subtilissimū minus flamma quam lux. Oportet autem utraq; magis in esse eadem, si quidē eadem sint. Rursum si hoc quidem similiter utrisque inest propositis, aliud autem non similiter utrisque, sed alteri magis. Ad hac si ad duo definitionem assignauit secundū utrūque, ut bonum, quod per visum, vel auditum delectabile. Et ens, quod possibile est pati, aut facere. Simul enim idem et bonū, et non bonum est. Similiter autem et ens, et non ens. Quod enim per auditum delectabile est, idem bono erit. Quare quod non delectabile per auditum, idem non bono. Nam eisdem et opposita eadem erunt. Opponitur autem bono quidem non bonum: per auditum autem delectabili non delectabile per auditū. Manifestū igitur, quoniam idem non delectabile per auditum, non bono. Si igitur aliquid est per visum quidem delectabile, per auditum autem non, et bonum, et non bonum erit. Similiter autem ostendimus, et quoniam idem et ens, et non ens est. Deinde et generi-

bus, & differentijs, & alijs omnibus, quae in definitione sunt assignata, eis, qui orationes pro nominibus faciunt, considerandum, si quicquã dissonet. De definitione loci alij. Cap. llll.

Sed autem sit ad aliquid, quod definitur, aut per se, aut secundum genus, considerandum si non dicitur est in definitione ad quod dicitur, aut secundum ipsum, aut secundum genus. Ut si scientiam definiuit opinionem indissuasibilem, aut etiam voluntatem appetitum sine tristitia. Omnis enim eius, quod est ad aliquid, substantia ad alterũ est, eo quod idẽ sit unicuiq; eorũ, quae sũt ad aliquid esse, quod quidẽ est ipsũ ad aliquid quodãmodo se habere. Oportebat igitur scientiã dicere opinionẽ scibilis, et uoluntatẽ appetitũ boni. Similiter autẽ & si Grammaticen definiuit scientiam litterarum, oportebat enĩ aut ad quod ipsum dicitur, aut ad quod forte genus dicitur, in definitione assignari. Aut si cum quippiam ad aliquid dicitur, non assignauit ad finem. Est autem finis in unoquoq; quod optimũ est, aut cuius gratia alia sunt. Dicẽdũ igitur, aut optimũ aut ultimũ ut concupiscentiã nõ delectabilis, sed delectationis. Nã propter hanc, & delectabile eligimus. Considerandum & si generatio uel actus est, ad quod assignauit, nihil enim talium finis. Nã magis quod est egisse, & generasse finis quã fieri et agere. An non in omnibus uerũ huiusmodi. Fere enĩ plurimi delectari magis uolunt, quam destitisse delectari. Quare agere magis finẽ quis statuet, quã egisse. Rursũ in quibusdã si nõ determinauit quãti, aut qualis, aut ubi, aut secũdũ alias differẽtias, ut ambitiosus, & quanti, & qualis honoris appetens est. Omnes enim appetunt honorem, quare non sufficit ambitiosum dicere, qui